

فصل اول

«فردوسی و شاهنامه»

تست‌های تألیفی فصل اول

کله مثال ۱: گزینه صحیح درباره‌ی: زواره، فرامرز، و سام دستان به ترتیب کدام است؟

- (۱) برادر رستم، پسر رستم، پدر رستم
(۲) پدر رستم، برادر رستم، پسر رستم
(۳) پسر رستم، برادر رستم، پدر رستم
(۴) پسر رستم، پدر رستم، برادر رستم

پاسخ: گزینه «۱» زواره برادر ناتنی رستم بود. فرامرز پسر رستم بود که حاصل ازدواج با شهربانو، خواهر گیو، بود و سام، فرزند نریمان و پدر رستم، بود.

کله مثال ۲: اولین پادشاه روی زمین بنا بر روایت فردوسی کیست؟

- (۱) جمشید (۲) کیومرث (۳) طهمورث (۴) سیامک

پاسخ: گزینه «۲» حکیم فردوسی، کیومرث را نخستین پادشاه روی زمین برمی‌شمرد و دوران اساطیری شاهنامه (قسمت اول) را با پادشاهی وی آغاز می‌کند.

کله مثال ۳: کدام پادشاه نخستین بار نوشتن را آموزش دید؟

- (۱) طهمورث (۲) جمشید (۳) هوشنگ (۴) کیومرث

پاسخ: گزینه «۱» نخستین بار طهمورث سی خط و زبان را از دیوها آموزش دید. سخن گفتن: زبان، نوشتن: خط.

کله مثال ۴: عطر و گوهر بازمانده از کدام پادشاه است؟

- (۱) گرشاسب (۲) لهراسب (۳) جمشید (۴) هوشنگ

پاسخ: گزینه «۳» جمشید که در روایت شاهنامه چهارمین پادشاه است، گوهر، سیم، زربافت، عطر، مشک و کافور را کشف و درست کرد.

کله مثال ۵: کدام گزینه مربوط به ایران می‌شود؟

- (۱) گشتاسپ، اسفندیار (۲) افراسیاب، پشنگ (۳) ارجاسب، اشکیوس (۴) پیران ویسه، فغفور

پاسخ: گزینه «۱» گشتاسپ پادشاه ایران و اسفندیار پسر او است.

گزینه ۲- افراسیاب و پشنگ از نوادگان تور هستند که ایرانی محسوب نمی‌شوند.

گزینه ۳- ارجاسب پادشاه توران و اشکیوس از پهلوانان توران است.

گزینه ۴- پیران ویسه وزیر افراسیاب و فغفور امپراطور چین است.

کله مثال ۶: نام پدر بهمن چیست؟

- (۱) اسفندیار (۲) افراسیاب (۳) کی کاوس (۴) کی قباد

پاسخ: گزینه «۱» اسفندیار، پسر گشتاسپ و پدر بهمن بود که برای تبلیغ آیین بهی به نزد رستم رفت.

کله مثال ۷: مفهوم بیت با کدام گزینه ارتباط معنایی دارد؟

به هستیش باید که خستو شوی ز گفتار بیکار یکسو شوی

(۱) به جای بیکاری شروع به سخن گفتن کن و به اقرار وجود خدا پرداز.

(۲) به یگانگی وجود خداوند باید اعتراف کنی و از گفتار بیهوده و باطل بپرهیزی.

(۳) از وجود او باید خسته شوی و گفتار و سخن را کنار بگذاری.

(۴) در مقابل هستی او باید از هستی خود بیزار شوی و حرف بیهوده را کنار بگذاری.

پاسخ: گزینه «۲» خستو: مقرر، معترف، معنی بیت مناسب گزینه (۲) است.

کلمه مثال ۸: با توجه به بیت زیر ترتیب قرار گرفتن عناصر اربعه از بالا به پایین در کدام گزینه رعایت شده است؟

- یکی آتشی بر شده تابناک
 میان باد و آب از بر تیره خاک
 (۱) آتش، آب، باد، خاک
 (۲) آب، باد، آتش، خاک
 (۳) خاک، باد، آب، آتش
 (۴) آتش، باد، آب، خاک

پاسخ: گزینه «۴» معنی بیت: آتش بالارونده و درخشان در بالا سپس باد و آب که روی خاک تیره قرار گرفته‌اند.

کلمه مثال ۹: بیت زیر در وصف کدام یک از ابیات زیر است؟

- ببالد ندارد جز این نیرویی
 نپوید چو پویندگان هر سویی
 (۱) فلک‌ها یک اندر دگر بسته شد
 بجنبید چون کار پیوسته شد
 (۲) ستاره برو بر شگفتی نمود
 به خاک اندرون روشنایی فزود
 (۳) گیاه رست با چند گونه درخت
 به زیر اندر آمد سرانشان ز بخت
 (۴) زمین را بلندی نبد جایگاه
 یکی مرکزی تیره بود و سیاه

پاسخ: گزینه «۳» زیرا این بیت از چیزی سخن می‌گوید که دو ویژگی دارد:

۱- بالیدن (قابلیت رشد داشتن) ۲- ناتوانی در حرکت برخلاف موجودات حرکت‌کننده. با توجه به گزینه‌ها تنها گیاه است که به مرور زمان رشد می‌کند و می‌بالد و از طرفی توانایی راه رفتن و حرکت کردن را ندارد.

گزینه‌ی (۱) درباره‌ی فلک سخن می‌گوید که خلقت ثابتی دارد و رشد نمی‌کند. گزینه‌ی (۴) زمین هم ویژگی بالندگی ندارد.

کلمه مثال ۱۰: منظور از «بند» در بیت زیر چیست؟

- کز این بگذری مردم آمد پدید
 شد این بندها را سراسر کلید
 (۱) پیچیدگی‌های هستی
 (۲) دام‌های هستی
 (۳) طناب‌بندی
 (۴) سدها و مانع‌ها

پاسخ: گزینه «۱» بعد از آفرینش عالم، انسان آفریده شد و همه پیچیدگی‌های هستی را گشود.

کلمه مثال ۱۱: در بیت زیر منظور از «هفتاد کشتی» چیست؟

- چو هفتاد کشتی برو ساخته
 یکی پهن کشتی به سان عروس
 (۱) هفتاد و دو فرقه اسلام
 (۲) کشتی نجات نوح
 همه بادبان‌ها برافراخته
 بیاراسته همچو چشم خروس
 (۳) راه‌های وصول به حق
 (۴) مراحل سیر وسلوک

پاسخ: گزینه «۱» این دو بیت اشاره دارد به حدیث تفرقه: «ستفرقه امتی علی ثلاثه و سبعین فرقه فرقه ناجیه» یا «ستفرق امتی علی ثلاث و سبعین مله، کلهم فی النار الا واحده». «به زودی امت من به هفتاد و سه فرقه تقسیم می‌شود و همگی در آتش‌اند جز یکی از آن‌ها که از میان ۷۳ فرقه‌ای که از اسلام منشعب می‌شود، یکی از آن‌ها راه نجات بشر است و آن شیعه است.» هفتاد عدد تقریبی است؛ یعنی در دریای اسلام هفتاد کشتی با بادبان‌های برافراشته شناور است که از میان آن‌ها فقط یک کشتی وسیع و آراسته چون عروس وجود دارد. چشم خروس به عنوان توصیفی برای بیان زیبایی در چند جای شاهنامه استفاده شده است.

کلمه مثال ۱۲: منظور از «دست پیش آوردن» در بیت زیر کدام است؟

- که این نامه را دست پیش آورم
 ز دفتر بگفتار خویش آورم
 (۱) جلو آوردن
 (۲) اقدام کردن
 (۳) پیشکش کردن
 (۴) پیش نویس کردن

پاسخ: گزینه «۲» دست پیش آوردن به چیزی، به معنی بدان پرداختن و به انجام آن اقدام کردن.

کلمه مثال ۱۳: از کدام اثر در این بیت یاد شده است؟

- شو این نامه‌ی خسروان باز گوی
 بدین جوی نزد مهان آبروی
 (۱) اسکندرنامه
 (۲) شاهنامه ابومنصوری
 (۳) گرشاسپ‌نامه
 (۴) شاهنامه‌ی فردوسی

پاسخ: گزینه «۴» فردوسی از شاهنامه خود با عناوین مختلفی از جمله نامه باستان، نامه خسروان و ... یاد کرده است.

کدام مثال ۱۴: معنی بیت به کدام گزینه نزدیک‌تر است؟

جهاندار محمود شاه بزرگ
به آبشخور آرد همی میش و گرگ

(۱) آن چنان قلمرویی می‌گستراند که حتی میش و گرگ را هم به زیر سلطه خود درمی‌آورد.

(۲) میش و گرگ از یک جا آب می‌نوشند و صلح و آرامش میانشان برقرار است.

(۳) شاه بزرگ، محمود شاه، میان گرگ و میش دوستی ایجاد کرده است.

(۴) محمود شاه بزرگ آن چنان آبشخور فراخی تعبیه کرده که میش و گرگ در یک زمان می‌توانند به آن جا بیایند.

پاسخ: گزینه «۲» سلطان چنان صلح و امنیتی برقرار کرده است که گرگ و میش با هم از یک آبشخور آب می‌خورند، گزینه‌های ۱ و ۴ از معنای بیت بر نمی‌آیند. گزینه ۳ شاید به طور ضمنی از معنای بیت برداشت شود، اما وقتی میش هم بتواند در کنار گرگ از یک آبشخور، آب بنوشد پس عدالتی یا صلح و آرامشی برقرار شده است.

کدام مثال ۱۵: معنای قسمت‌های مشخص شده به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

بسی لب به دندان گزیدم ز تو
بدین شهر کرد ایزد آبشخورت

(۱) دست، گردن، سینه (۲) دست، سینه، گردن (۳) بازو، قفسه‌ی سینه، گردن (۴) سینه، دست، گردن

پاسخ: گزینه «۱»

کدام مثال ۱۶: در کدام گزینه به معنای «پای» اشاره شده است؟

اگر شیر پیش آمدی گر پلنگ
کسی را نبد پای با او به جنگ

(۱) رد پا (۲) توانایی (۳) پا (۴) قسمت

پاسخ: گزینه «۲» پای مفهوم تاب و توان و ایستادگی را می‌دهد.

کدام مثال ۱۷: معنی بیت زیر در کدام گزینه آمده است؟

ز بهر من آهو ز هر سو مخواه
میان دو صف بر کشیده سپاه

(۱) اسباب ننگ مرا در میان سپاه صف کشیده فراهم نکن.

(۲) به خاطر من آهو را به دام نینداز، در میان سپاه صف کشیده.

(۳) به خاطر من در میان سپاهیان آهو را فرا نخوان.

(۴) از هر جای کشور به خاطر دل من، به دوستان خیانت نکن.

پاسخ: گزینه «۱» آهو: عیب و ننگ و رسوایی معنی می‌دهد.

کدام مثال ۱۸: در تشبیه «پی‌رخش» به «نیل» وجه شبه کدام است؟

هماورد تو در جهان پیل نیست
چو گرد پی‌رخش تو نیل نیست

(۱) پُرآبی (۲) بزرگی (۳) رنگ (۴) خیس‌ی

پاسخ: گزینه «۲» رد پای اسب رستم، رخس از جهت بزرگی به رود نیل تشبیه شده است.

کدام مثال ۱۹: معنی بیت زیر در کدام گزینه آمده است؟

سرم کرد سیر و دلم کرد بس
جز از پاک یزدان نترسم ز کس

(۱) دیگر گرسنه نیستم و سیر شده‌ام.

(۲) دیگر تشنه نیستم و سیراب شده‌ام.

(۳) از او سیر شده‌ام و دلم را زده است.

(۴) سرم سیر شده و برای دلم هم دیگر بس است.

پاسخ: گزینه «۳» رستم در جواب گودرز می‌گوید: «از کاووس سیر شدم و دلم از او برگشت.» به تعبیر امروز: زده شده‌ام. / بس کردن از کسی: سیر شدن از وی یا صرف نظر کردن.

کلمه مثال ۲۰: معنی «ساج و هودج» به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- (۱) ساییده شده، معماری
(۲) درخت سفیدرنگ، اسب
(۳) درخت سیاه‌رنگ، فیل
(۴) درخت سیاه‌رنگ، کجاوه

پاسخ: گزینه «۴» ساج: درختی است جنگلی بسیار تناور و بلند و زیبا که چوب آن سیاه‌رنگ است یا به سیاه می‌زند و از آن در ساختن کشتی و مهره‌های سیاه شطرنج بهره می‌برده‌اند و در هند می‌روید.

کلمه مثال ۲۱: سخنی که سهراب به رستم می‌گوید با کدام گزینه قرابت معنایی دارد؟

- به رستم چنین گفت کاندلر گذشت
(۱) من آمادگی جنگ را دارم، تو هم تصمیم خود را بگیر.
(۲) از من که گذشت، امیدوارم که تو پیروز شوی.
(۳) از من که گذشت، حال دیگر پیروز شدن ما دست توست.
(۴) من آمادگی جنگ را دارم، ولی تو دیگر پیر شده‌ای و وقت جنگ کردنت گذشته است.

پاسخ: گزینه «۱» سهراب به رستم می‌گوید: جنگ از من درگذشت (از سوی من آمادگی به جنگ هست) و به سوی تو آمد؛ یعنی تو نیز تصمیم بگیر.

کلمه مثال ۲۲: «کلک» در بیت زیر به چه معناست؟

- ز ره بود و خفتان و ببر بیان
(۱) قلم
(۲) نی
(۳) نیزه
(۴) عمود

پاسخ: گزینه «۳» کلک: نیزه، معنی اصلی آن «نی» است اما چون نیزه را معمولاً از نی می‌ساختند، به معنی نیزه و تیر نیز به کار می‌رفته است.

کلمه مثال ۲۳: بیت دوم شعر زیر با کدام گزینه قرابت معنایی بیشتری دارد؟

- بیامد یکی مرد پرخاشجوی
تو گفتی ز مستی کنون خاسته‌ست
بر این لشکر گشن بنهاد روی
دگر جنگ با یک تن آراسته است

(۱) انگار همین الان از مستی سرحال شده و از جنگ با یک نفر آمده است.
(۲) وقتی از مستی خویش را بپردازد، به جنگ تن خود را خواهد آراست.
(۳) گویی الان مست است یا آن که با یک تن جنگ می‌کند.
(۴) گویا الان مست است و از جنگ یک شخص رسیده است.

پاسخ: گزینه «۳»

کلمه مثال ۲۴: «گرز گاو رنگ» در بیت زیر به چه معناست؟

- بیامد خروشان بر آن دشت جنگ
(۱) گرز سیاه و کبود
(۲) گرز قهوه‌ای
(۳) گرز گاو پیکر
(۴) گرز بزرگ و سنگین

پاسخ: گزینه «۳» گرز گاورنگ: گریزی که سرش به شکل سرگاو باشد، گره‌ی گاو پیکر.

کلمه مثال ۲۵: «نشانی شد» در بیت زیر به چه معناست؟

- نشانی شد این در میان مهمان
(۱) زبازد شد.
(۲) به استهزاء گرفته شد.
(۳) باز یافته شد.
(۴) به بدگویی وی پرداخته شد.

پاسخ: گزینه «۱» «نشانی شد»: شهره شد، عَلم شد، زبازد شد.

کله مثال ۲۶: معنی مصراع در کدام گزینه آمده است؟

همه موبدان پیش او بر رده

(۱) همه سپهبدان نزد او در صفی ایستاده بودند.

(۳) بعضی از سپهبدان نزد او در صفی ایستاده بودند.

پاسخ: گزینه «۳» از: به معنی بعضی است.

ز اسپهبدان پیش او صف زده

(۲) گروه اندکی از سپهبدان نزد او در صفی ایستاده بودند.

(۴) گروه بسیاری از سپهبدان نزد او در صفی ایستاده بودند.

کله مثال ۲۷: مصرع دوم به چه معنی است؟

گر از هفت خان بر شمارم سخن

(۱) هرگز تمام نمی‌شود.

(۲) هرگز آغاز نمی‌شود.

پاسخ: گزینه «۱» گزینه‌های ۳ و ۴ نادرست هستند؛ زیرا بن در این بیت ارتباطی با معنای شاخه و بن ندارد. «به بن رسیدن / آمدن» کنایه است از تمام شدن، به انتها (بن) رسیدن.

همانا که هرگز نیاید به بن

(۳) هرگز از بن به شاخه نمی‌رسد.

(۴) هرگز از شاخه به بن نمی‌رسد.

کله مثال ۲۸: پرستنده در بیت زیر به چه معناست؟

یکی جام پر می به دست دگر

(۱) مریدان

(۲) خدمتگزاران

پاسخ: گزینه «۲» پرستنده در معنای بنده، غلام و خدمتگزار است.

پرستنده بر پای پیشش به سر

(۳) ستایشگران

(۴) رامشگران

کله مثال ۲۹: «دستار خوان» در بیت زیر به چه معناست؟

چو دستار خوان پیش بهمن نهاد

(۱) دستار کنار سفره

(۲) سفره‌ی کوتاه

(۳) سفره‌ی دراز

(۴) سفره‌ی کنار دستار

پاسخ: گزینه «۳» دستار خوان: سفره‌ی دراز. این واژه اکنون در تبریز به صورت دسته‌خوان به کار می‌رود.

گذشته سخن‌ها برو کرد یاد

کله مثال ۳۰: «توشه» در بیت زیر به چه معناست؟

می و هر چه خوردی تو را توشه باد

(۱) زاد و توشه

(۲) بار و بند

(۳) طاقت و توان

(۴) شادایی و نوش باد

پاسخ: گزینه «۳» توشه در اینجا به معنای تاب و توان است.

روان دلاور پسر از توشه باد

کله مثال ۳۱: معنای بیت زیر در کدام گزینه آمده است؟

چنین داد پاسخ که مرد فریب

(۱) روز جنگ و ستیز مرد فریبکاری نیستم.

(۳) فقط در روز جنگ آدم فریب دهنده‌ای نیستم.

نیم روز پر خاش و روز نهیب

(۲) در روز جنگ شما را فریب نخواهم داد.

(۴) کسی نیستم که روز جنگ و نبرد فریب بخورم.

پاسخ: گزینه «۴» گزینه‌های ۱ و ۲ هر دو یک معنا دارند و گزینه ۳ کلمه‌ی «فقط» و فریب دادن اشتباه است. در هر سه گزینه ۱ و ۲ و ۳ «مرد فریب» را فریب دهنده بودن و فریب دادن معنی کرده و فقط گزینه ۴ معنای فریب خوردن را می‌رساند.

نخواهم کزین پس بُود نیم‌روز

کله مثال ۳۲: معنای بیت زیر در کدام گزینه آمده است؟

مرا گفت رو سیستان را بسوز

(۱) به من گفت: برو سیستان را به آتش بکش، نمی‌خواهم دیگر سیستانی وجود داشته باشد.

(۲) به من گفت: برو سیستان را بسوزان، نمی‌خواهم از امروز به بعد سیستانی وجود داشته باشد.

(۳) امروز بعد از ظهر برو سیستان را به آتش بکش.

(۴) نمی‌خواهم دیگر توران وجود داشته باشد، برو سیستان را به آتش بکش.

نخواهم کزین پس بُود نیم‌روز

پاسخ: گزینه «۱» نیم‌روز: نام دیگر سیستان. سیستان را به مناسبت این که در جنوب خراسان جای دارد، نیم‌روز (= سرزمین جنوبی) خوانده‌اند.

آزمون فصل اول

کله ۱- فردوسی در آغاز شاهنامه به کدام یک از موارد زیر به عنوان بخشی مستقل اشاره نکرده است؟
 (۱) گفتار فراهم آوردن کتاب (۲) اندر حکمت افسانه‌ها (۳) در باب آفرینش ماه (۴) داستان دقیقی شاعر

کله ۲- بنا بر روایت فردوسی، کدام پادشاه ایرانی است که مردم از او کیش و آیین گرفتند؟
 (۱) هوشنگ (۲) طهمورث (۳) کیومرث (۴) جمشید

کله ۳- کدام گزینه مربوط به طهمورث است؟

(۱) از سنگ خارا آهن بیرون آورد و حیوانات وحشی را اهلی کرد.
 (۲) عطرهایی چون کافور و مشک آفرید.
 (۳) مردم را براساس پیشه‌های مختلف تقسیم کرد و نوروز یادگار اوست.
 (۴) از پشم و موی حیوانات در بافندگی استفاده کرد و آن را به مردم آموخت.

کله ۴- کدام گزینه مربوط به پوشش سر است؟

(۱) ترک (۲) خفتان (۳) درع (۴) سنان

کله ۵- کدام گزینه مربوط به سوارکاری نیست؟

(۱) جوله (۲) لگام (۳) فسار (۴) فتراک

کله ۶- مفهوم بیت با کدام گزینه ارتباط معنایی دارد؟

به بینندگان آفریننده را / نیینی مرنجان دو بیننده را

(۱) با دلایل و استدلال‌های مردم نمی‌توانی پی به وجود خداوند ببری، پس خودت را آزار مده.
 (۲) چشم‌هایت را آزار مده، چرا که نمی‌توان باطن آفریده‌ها را با آن‌ها دید.
 (۳) چشم‌هایت را آزار مده، چرا که آفریننده‌ی آن‌ها خودش بیننده‌ی همه چیز است.
 (۴) چشم‌هایت را به زحمت نینداز، چرا که خداوند با چشم سر قابل دیدن نیست.

کله ۷- مقصود از «گوهران» در بیت زیر کدام گزینه است؟

سختن هرچه زین گوهران بگذرد / نیاید بدو راه جان و خرد
 (۱) صفات خداوند (۲) عناصر چهارگانه (۳) نحوه‌ی خلقت (۴) ارزش‌های دنیوی

کله ۸- مفهوم بیت با کدام گزینه ارتباط معنایی دارد؟

کنون ای خردمند وصف خرد / بدین جایگه گفتن اندر خورد

(۱) ای خردمندی که مدام از خرد دم می‌زنی، این‌جا همان جایی است که باید سخنوری کنی.
 (۲) ای خردمند، توصیف خرد باید در جای و مکان شایسته‌ای باشد.
 (۳) ای خردمند، این‌جا جایی است که توصیف خرد شایسته و سزاوار است.
 (۴) ای خردمند که خرد را وصف می‌کنی، جایگاه توصیف خرد، مکان شایسته‌ای است.

کله ۹- کدام گزینه معنای مصرع دوم بیت را نشان می‌دهد؟

خرد برتر از هر چه ایزد بداد / ستایش خرد را به از راه داد
 (۱) عدالت این است که خرد را بستایی.
 (۲) برای خرد ستایش سزاوارتر است تا برای عدالت.
 (۳) اگر براساس عدالت بنگری، بهترین کار ستایش خداوند است.
 (۴) اگر عاقلانه بنگری، می‌بینی که بهترین کار ستایش خرد است.

کله ۱۰- مراد از «روان اندرو» در بیت زیر چیست؟

روان اندرو گوهر دلفروز / کزو روشنایی گرفتست روز
 (۱) رونده در آسمان (۲) ابرهایی که جلوی خورشید را گرفته‌اند.
 (۳) ذات فروزنده‌ی خورشید (۴) آسمان

که ۱۱- مفهوم این بیت در کدام گزینه آمده است؟

برایشان همه روز گنندآوری

چه گونه سرآمد بنیک اختری

- (۱) روزهای خوشبختی و با اقبال نیک ایشان چطور به سر آمد؟
- (۲) چگونه کسی که در داشتن اقبال و بخت نیک، سرآمد همه است، دچار روزهای بداقبالی شده است؟
- (۳) چطور روزهای توأم با اقبال نیک و بخت مساعد ایشان که سراسر قدرت و نیرو بود به پایان رسید؟
- (۴) چگونه روزهای سراسر بداقبالی ایشان، تبدیل به اقبال نیک شد؟

که ۱۲- کدام گزینه به مفهوم بیت زیر نزدیک‌تر است؟

بیرداخت از آن تاج بر سر نهاد

بیاراست روی زمین را بداد

- (۱) روی زمین را با حق و عدالت آذین‌بندی کرد و بعد تاج شاهی را بر سر گذاشت.
- (۲) زمین را با عدالت خود آراست و زمانی که خیالش آسوده شد، تاج شاهی را بر سر نهاد.
- (۳) تاج شاهی را با آراستن زمین به عدالت، بر سر گذاشت.
- (۴) آراستن زمین به عدالت را رها کرد و تاج شاهی را بر سر نهاد.

که ۱۳- واژه «گنندآوری» در این بیت چه مفهومی دارد؟

نه دل تیره دارد ز رزم و زرنج

نه گنندآوری گیرد از باج و گنج

- (۱) گستاخی و غرور
- (۲) دلیری و دلاوری
- (۳) دلاوری و صداقت
- (۴) دروغ‌گویی و غرور

که ۱۴- «تنگ کشیدن» در این بیت به چه معناست؟

بر اسب فناگر کشد مرگ تنگ

در این جای رفتن نه جای درنگ

- (۱) کشیدن دهنه‌ی اسب تا اسب بایستد.
- (۲) تازیانه زدن به اسب تا بیشتر بتازد.
- (۳) محکم بستن دهنه‌ی اسب تا تحت کنترل بیشتری باشد.
- (۴) نوار دو طرف زین را محکم کردن تا زین استوار بماند.

که ۱۵- معنای جمله مشخص شده در مصرع دوم این بیت کدام گزینه است؟

یکی دان «چو ایدر بدن نیست برگ»

جوانی و پیری به نزدیک مرگ

- (۱) زیرا در جسم و بدن، ثمره و نتیجه‌ای نیست.
- (۲) زیرا در این دنیا ماندن بی‌فایده است.
- (۳) زیرا در این دنیا بودن ممکن نیست.
- (۴) زیرا در جسم و بدن باقی ماندن حیات، ممکن نیست.

که ۱۶- کدام گزینه مفهوم مصرع دوم را می‌رساند؟

هو را به شمشیر گریان کنی

به تنها یکی گور بریان کنی

- (۱) آن‌قدر دشمنان را با شمشیرت می‌کشی که آسمان به حال آنان گریه می‌کند.
- (۲) آن‌قدر شمشیرت را در هوا می‌چرخانی که گرد و غبار و ابر در آسمان پیدا می‌شود.
- (۳) آسمان به شمشیر تو غبطه می‌خورد و می‌گرید.
- (۴) تو قادری با شمشیرت آسمان را هم به گریه بیندازی.

که ۱۷- مصرع دوم این بیت کنایه از چیست؟

سرش را نیارست گردون پسود

چو سام نریمان به گیتی نبود

- (۱) سرش بالاتر از آسمان بود.
- (۲) یک سر و گردن از همه بالاتر بود.
- (۳) کسی یرای در افتادن با او نداشت.
- (۴) آسمان نمی‌توانست سر او را خم کند.

که ۱۸- مصرع دوم این بیت کنایه از چیست؟

که افکند سهراب کشتی در آب

خبر شد به نزدیک افراسیاب

- (۱) سهراب شکست خورده است.
- (۲) سهراب قصد انجام کار بزرگی دارد.
- (۳) سهراب راهی میدان جنگ شده است.
- (۴) سهراب تسلیم شده است.

کله ۱۹- واژه‌ی «داوری» در این بیت به چه معناست؟

که گر تخت ایران به چنگ آوری

زمانه بر آساید از داوری

(۱) عدل و داد

(۲) حکمیت

(۳) جنگ و خصومت

(۴) فیصله دادن نزاع

کله ۲۰- مفهوم «کردار آذرگشسب» در کدام گزینه آمده است؟

عنان بر گرایید و برگاشت اسپ

بیامد به کردار آذرگشسب

(۱) تند و سریع

(۲) با آرامش و آسودگی

(۳) با تکیه بر ایمان

(۴) مانند رفتار شاهان و جنگجویان

www.modaresanesharif.ac.ir

www.modaresanesharif.ac.ir

www.modaresanesharif.ac.ir

مدرس‌ان شریف

فصل دوم

«فرخی سیستانی»

آزمون فصل دوم

کله ۱- در کدام یک از ابیات زیر استعاره وجود ندارد؟

- (۱) چون پرند نیلگون بر روی پوشد مرغزار
 (۲) اندر آن دریا سماری و آن سماری جانور
 (۳) آه و دردا که کنون قرمطیان شاد شوند
 (۴) برکشیده آتشی چون مطرد و دیبای زرد

- پرنیان هفت رنگ اندر سرآرد کوهسار
 وندر آن گردون ستاره و آن ستاره بیمدار
 ایمنی یابند از سنگ پراکنده و دار
 گرم چون طبع جوان و زرد چون زرّ عیار

کله ۲- معنای لغات «لوره» و «جر» به ترتیب در بیت زیر کدامست؟
 «ترا بزرگ سپاهيست، وين دراز رهيست»

همه سراسر پر خار و مار و لوره و جر»

- (۱) زمین سیلاب‌کنده - زمین بایر
 (۳) زمین سیلاب‌کنده - زمین آباد
 (۲) زمین سیلاب‌کنده - زمین شکافته
 (۴) زمین شکافته - زمین سیلاب‌کنده

کله ۳- «سهر» در بیت زیر دارای چه معنایی است؟

«به وقت آن که همه خلق گرم خواب شدند»

تو در شتاب سفر بوده‌ای و رنج سپهر»

- (۱) داستان
 (۲) سفر
 (۳) بی‌خوابی
 (۴) بیداری

کله ۴- در بیت زیر کدام لغت معنای صحیحی ندارد؟

«بیرم سبز برفکنده بلند»

شاخ از کرده بستدین مشجب»

- (۱) بیرم: نوعی ابریشم
 (۲) بستدین: مرجانی
 (۳) مشجب: دارچوب
 (۴) شاخ: تیریز جامه

کله ۵- «قفار» در بیت زیر به چه معناست؟

«وقتی که چون درّ موشح گردد زمین»

وشی و پرنیان همه کوه و قفار»

- (۱) بیابان بی‌آب و علف
 (۲) زمین ویران
 (۳) فلات
 (۴) دشت

کله ۶- فرخی با کدام شاعر دیگر هم عصر بوده است؟

- (۱) ناصر خسرو
 (۲) سعدی

- (۳) منوچهری دامغانی
 (۴) خاقانی

کله ۷- سهل ممتنع اولین بار در فارسی برای آثار کدام شاعر استفاده شد؟

- (۱) سعدی
 (۲) خاقانی

- (۳) رودکی
 (۴) فرخی

کله ۸- در بیت زیر «سموم» به چه معنایی آمده است؟

ورسموم خشم تو بر ابر و باران درفتند

از تف آن ابر، آتش گردد و باران، شرار

- (۱) سم
 (۲) کود
 (۳) باد گرم
 (۴) باد سرد

کله ۹- کلمات «زینهار» و «زینهارخوار» در این بیت به چه معنایی است؟

ای زینهار خوار بیدین روزگار

از یار خویشتن که خورد زینهار

- (۱) پیمان شکستن، عهد و پیمان بستن
 (۳) پیمان شکستن، عهد و پیمان

- (۲) عهد و پیمان بستن، پیمان شکستن
 (۴) عهد و پیمان، خائن

کله ۱۰- کلمه «سماری» در این بیت به چه معناست؟

اندر آن دریا سماری و آن سماری جانور

وندر آن گردون ستاره و آن ستاره بیمدار

- (۱) اختران
 (۲) کشتی و جهاز
 (۳) ستاره
 (۴) استعاره برای جانوران یعنی ستوران

فصل سوم

«منوچهری»

تست‌های تألیفی فصل سوم

کلمه مثال ۱: «شاطر» در بیت زیر به چه معناست؟

- مرغ بی بر بربط به بر ببط ساختن دانا شود
 آهو اندر دشت چون معشوقگان شاطر شود
- (۱) نانوا (۲) خباز (۳) چالاک (۴) خرامان

پاسخ: گزینه «۳» شاطر هیچگاه معنای خرامان نداشته است (نادرستی گزینه ۴) گزینه‌های ۱ و ۲ هر دو در معنای نانوا هستند و درست است که شاطر گاهی معنای نانوا و شاگرد نانوا دارد اما در این بیت، چُستی و چالاک‌ی را می‌رساند.

کلمه مثال ۲: معنی بیت زیر به کدام گزینه تأکید دارد؟

- «سمن بوی آن سر زلفش که مشکین کرد آفاکش
 عجب نی از تبت گردد ز روی شوق مشتاقش»
- (۱) سر زلف یار تمام تبت را خوشبو کرده است.
 (۲) بوی تبت از سر مشکین یار نشان می‌گیرد.
 (۳) تبت آرزومند زلف عطراگین یار است.
 (۴) زیبارویان تبت از سر زلف یار عطراگین شده‌اند.

پاسخ: گزینه «۳» بیت بر آرزومندی تبت با همه مشک‌خیزی خود برای داشتن زلف خوشبوی یار تأکید دارد.

کلمه مثال ۳: کدام آرایه در بیت وجود دارد؟

- «عماری از بر ترکی تو گفتمی
 که طاووسی است بر پشت حواصل»
- (۱) استعاره (۲) کنایه (۳) تشبیه (۴) جناس
- پاسخ: گزینه «۳» آرایه تشبیه وجود دارد. وجه‌شبه آن رنگارنگی پرده کجاوه و پرهای طاووس، سپیدی اسب ترکی و حواصل است.

کلمه مثال ۴: «ستبرق» در بیت زیر به چه معناست؟

- «باغ طری ستبرق رو می کند همی
 بر بر همی قلاده ز فرقد کند همی»
- (۱) ستبر و کلفت (۲) حریر نازک (۳) حریر سفت و کلفت (۴) نام ستاره‌ای
- پاسخ: گزینه «۳» ستبرق یعنی حریری سفت و کلفت

کلمه مثال ۵: مفهوم کدام گزینه به بیت زیر نزدیک‌تر است؟

- «وان نار به کردار یکی حقه‌ی ساده
 بیجاده سرخ تمام رنگ خود را از حقه انار گرفته است.
 (۱) بیجاده سرخ تمام رنگ خود را از حقه انار گرفته است.
 (۲) بیجاده سرخ تمام رنگ خود را به حقه انار داده است.
 (۳) تمام رنگ سرخ بیجاده از حقه قرمز رنگ است.
 (۴) تمام رنگ سرخ حقه از بیجاده قرمز رنگ است.»
- پاسخ: گزینه «۲» مفهوم بیت به بیجاده سرخ که رنگ خود را تماماً به حقه انار داده نزدیک‌تر است.

آزمون فصل سوم

کله ۱- کدام دسته از لغات ارتباط معنایی ندارند؟

- (۱) مرشح - بیرم - پرند (۲) صلصل - کپی - چکاو (۳) عبیر - چندن - اشهب (۴) جوشن - غیبه - مغز

کله ۲- در بیت زیر کدام آرایه ادبی دیده نمی‌شود؟

سر و از عقیق باشد، کوه از عقار باشد

- (۱) لف و نشر (۲) استعاره (۳) جناس (۴) ایهام

کله ۳- «ساهر» و «زهر» به ترتیب به چه معنا آمده است؟

گل که شب ساهر شود پژمرده گردد بامداد

- (۱) پژمرده - درخشان (۲) بیدار - تابان، درخشان (۳) بیدار - پژمرده (۴) پژمرده - بیدار

کله ۴- مفرد کدام لغت ناصحیح آمده است؟

- (۱) جلاجل: جمع جَلجل (۲) تراس: جمع ترَس (۳) نَقَم: جمع نَقمه (۴) دِمَن: جمع دمینه

کله ۵- در بیت زیر «ماز» به چه معنایی به کار رفته است؟

نه به دستش در خم و نه به پایش در عطف

- (۱) چین و شکن (۲) گره (۳) زنجیر (۴) کج

کله ۶- کدام گزینه نادرست معنا شده است؟

مقرعه زن گشت رعد مقرعه‌ی او درخس

- (۱) مقرعه: تازیانه (۲) درخس: رایت (۳) دیم: ابرهای باران‌دار (۴) غاشیه: زین بر

کله ۷- مفرد لغات مشخص شده در بیت زیر چیست؟

«آنجا که تو بودستی ایام گذشته

آنجاست همه ربع و طول و دمن من»

- (۱) طلال - دامنه (۲) طلل - دامنه (۳) طلل - دمنه (۴) طلال - دمنه

کله ۸- مفهوم بیت زیر چیست؟

«رفتن تو به خزان بودی هر سال شها

چه شتاب آمد کامسال برفتی به بهار»

(۱) هر سال تو در پاییز به سفر می‌رفتی، چه امر عاجلی پیش آمد که امسال در بهار عزم سفر آخرت کردی؟

(۲) سالگرد مرگ تو هر سال در پاییز است، امسال ما در بهار غمی داریم که همپای غم مرگ توست.

(۳) زمان سفرت همیشه و هر سال پاییز بود، چه اتفاقی افتاد که امسال در بهار عازم سفر شدی؟

(۴) مرگ تو در پاییز است، ولی بهار ما از غم نبودنت، همچون پاییز می‌ماند.

کله ۹- در بیت

«بر کف پای شمن بوسه بداده و شنش

کی وثن بوسه دهد بر کف پای شمن»

لغات «شمن» و «وثن» به ترتیب استعاره از چیست؟

- (۱) مرغکان - بت (۲) مرغکان - گلبن (۳) گلبن - بت (۴) گلبن - مرغکان

کله ۱۰- در کدام گزینه ارتباط معنایی بین لغات وجود ندارد؟

- (۱) شمن - ورشان (۲) ساتگین، غارجی (۳) طبطاب، راغ (۴) تکاو - گنج گاو

کله ۱۱- مفهوم کدام بیت با ابیات دیگر تفاوت دارد؟

- (۱) چو قوس قزح برگ رزان رنگ به رنگند
 (۲) نوروز ماه گفت «به جان و سر امیر
 (۳) بر روی لاله، قیر به شنگرف برچکید
 (۴) گلنار همچو درزی استاد برکشید
- در قوس قزح خوشه‌ی انگور گمانست
 کز جان دی برآرم تا چندگه دمار...
 گویی که مادرش همه شنگرف داد و قیر
 قواره‌ی حریر ز بیجاده گون حریر

کله ۱۲- کدام آرایه در بیت زیر وجود ندارد؟

- (۱) جناس (۲) تشبیه مشروط (۳) استعاره (۴) تشبیه
- «نرگس تازه چو چاه ذقنی شد به مثل
 گر بود چاه ز دینار و ز نقره ذقنا

کله ۱۳- مفهوم بیت «گر رخ من زرد کرد از عاشقی گو زرد کن زعفران قیمت فزون از لاله‌ی حمرا کند» بر کدام گزینه تأکید دارد؟

- (۱) برتری عشق بر لاله حمرا (۲) برتری درد عشق بر رنگ قرمز (۳) برتری رنج عشق بر بی‌دردی (۴) برتری عشق بر بی‌درد بودن

کله ۱۴- کدام گزینه اشتباه است؟

- (۱) دراج: مرغی رنگین / عجم: پارسی
 (۲) سَلَب: پوشش / بیجاده: نوعی سنگ قیمتی
 (۳) حقه: قوطی کوچک / طلی کرده: اندوده
 (۴) ستبرق: حریری سفت / چغانه: نوعی ساز

کله ۱۵- این بیت چه صنعت ادبی دارد؟

- (۱) ارسال مثل (۲) موازنه (۳) جمع (۴) تقسیم
- «مقرعه زن گشت رعد، مقرعه او درخش
 غاشیه‌کش گشت باد، غاشیه او دیم»

فصل چهارم

«ناصر خسرو»

تست‌های تألیفی فصل چهارم

کج مثال ۱: عظام در بیت زیر به چه معناست؟

وین سپاه بی‌کران در یکدیگر
اوفتاده چون سگان اندر عظام

- (۱) استخوان (۲) لانه (۳) جیفه (۴) عظمت

پاسخ: گزینه «۱» عظام: جمع عظم است، به معنی استخوان.

کج مثال ۲: در بیت زیر «چوب میرتاب ز پهنا» به چه معنا آمده است؟

چون تیر سخن راست کن آنگاه بگویی
بیهوده مگو، چوب میرتاب ز پهنا

- (۱) تیر را اول تیز کن، سپس پرتاب کن؛ کار صحیح انجام ده.
(۲) چوب را به پهنا پرتاب نکن، کار بیهوده مکن.
(۳) چوب پهن را پرتاب مکن، با درایت کار کن.
(۴) با پهنای دست چوب را پرتاب مکن، کار را خراب مکن.

پاسخ: گزینه «۲» در گزینه ۴، «پهنای دست» اشتباه است؛ زیرا در بیت، به دست اشاره‌ای نشده است. چوب از سوی درازا پرتاب می‌شود و به هدف می‌رسد (مانند تیر) و اگر بخواهی آن را از سمت پهنایش پرتاب کنی، کاری بیهوده انجام داده‌ای.

کج مثال ۳: در بیت زیر منظور از عنصری و بختری به ترتیب چیست؟

بخوان هر دو دیوان من تا ببینی
یکی گشته با عنصری بختری را

- (۱) شاعر غزل‌سرا، شاعر حماسی‌سرا.
(۲) شاعر متملق، شاعر سرشناس عرب.
(۳) شاعر سرشناس عرب، شاعر ایرانی.
(۴) شاعر نیکوسخن، شاعر بی‌محتوا گو.

پاسخ: گزینه «۲» عنصری نماد شاعران مدیحه‌سرا و بختری نماد شاعران عرب که شعرهای بسیار خوبی دارد. از طرف دیگر ناصر خسرو چون هم شعر فارسی دارد و هم عربی این دو شاعر را کنار هم آورده است. البته دیوان عربی ناصر خسرو به دست ما نرسیده است و تنها از این بیت می‌فهمیم که او دیوانی به عربی نیز داشته است.

کج مثال ۴: منظور از سه در بیت زیر چیست؟

زندگان هر سه سه خط ایزدند
مردمش انجام و آغازش نبات
(۱) باد، خاک، آتش (۲) نبات، حیوان، انسان (۳) کوه خاک، کوه آب، کره آتش (۴) ناسوت، لاهوت، ملکوت

پاسخ: گزینه «۲» این بیت ناظر بر تحول و تکامل نبات به حیوان و حیوان به انسان است.

کج مثال ۵: منظور از «نیسان» چه فصلی است؟

عالم به ماه نیسان خرم شده‌ست
من خاطر از تفکر نیسان کنم
(۱) پاییز (۲) بهار (۳) زمستان (۴) تابستان

پاسخ: گزینه «۲» نیسان ماه هفتم از سال رومیان معادل فروردین و اردیبهشت است.

آزمون فصل چهارم

کله ۱- منظور از مصرع دوم بیت زیر چیست؟

- «سر به فلک برکشید بی خردی / مردمی و سروری در آهون شد»
- (۱) انسانیت به بند کشیده شد.
 (۲) مردم به انسانیت بدبین شدند.
 (۳) عده‌ای از خردمندان در بند شدند.
 (۴) انسانیت ناپدید شد.

کله ۲- در مصرع‌های زیر کدام لغت نادرست معنا شده است؟

- (۱) تا بدو بتوانی از میوه و شراب دین مزید / مزید: اضافه شدن
 (۲) در حجت خواهم تو بیاهنجی خنجر / بیاهنجی: بیرون بکشی
 (۳) گشت بدیخت جهان و شد به نفرین و خزی / خزی: رسوا نشدن
 (۴) در نهال و تخم تتری نی شکر خواهی چشید / تتری: سماق

کله ۳- مفهوم بیت زیر چیست؟

- «وز گوهر و زر، مخنقه و یاره / آسمان با آن همه زیور و زینت اسیر زمین شده است.
 (۲) قوس قزح دست‌بندی بر آسمان است.
 (۳) ستاره همچون دست‌بندی در آسمان می‌درخشد.
 (۴) زمین دست به سوی آسمان دراز کرده است.»

کله ۴- کدام گزینه نادرست معنا شده است؟

- (۱) جای ستم نیست آن و گربزی و فن / گربزی: حيله‌گری
 (۲) عذر بیفتاد از آن که کرد زلیفن / زلیفن: گیسوان
 (۳) بر دل و جان لطیف خویش بیاژن / بیاژن: خلانیدن سوزن
 (۴) گر نه همی خواهد گشت اسپری / اسپری: سپری

کله ۵- در بیت زیر «دریند» به ترتیب به چند معنایی آمده است؟

- «در بند مدارا کن و دریند میان را / در زندان - فعل امر از بستن - در زندان
 (۲) فعل امر از بستن - در زندان - در زندان
 (۳) در زندان - فعل امر از بستن - فعل امر از بستن
 (۴) فعل امر از بستن - در زندان - فعل امر بستن»

کله ۶- مفهوم بیت زیر چیست؟

- «جانت به سخن پاک شود زانکه خردمند / سخن انسان را به بالاترین مرتبه و جایگاه نایل می‌کند.
 (۲) خردمند با سخن شناخته می‌شود.
 (۳) خردمند به وسیله‌ی سخن از پایین‌ترین مرتبه به بالاترین جایگاه می‌رسد.
 (۴) سخن خردمند میزان سنجش جایگاه پست و رفیع است.»

کله ۷- «به سندان نشانندن پیکان» در بیت

- «کسی چنو به جهان دیگری نداد نشان / همی به سندان اندر نشانند پیکان را»

کنایه از چیست؟

- (۱) کار بیهوده کردن / (۲) به سختی کار کردن / (۳) زیاد کار کردن / (۴) کار دشوار کردن

که ۸- کدام بیت به آیهی «خیرالامور اوسطها» اشاره دارد؟

- (۱) میانه‌کار بباش ای پسر کمال مجوی
- (۲) می‌فروش اندر خرابات ایمن است امروز و من
- (۳) در بند مدارا کن و در بند میان را
- (۴) نعمت و شدت او را از پس یکدیگر

که ۹- در بیت زیر کدام آرایه‌ی ادبی دیده نمی‌شود؟

«بری دان از افعال چرخ برین را

نشاید ز دانا نکوهش بری را»

(۱) جناس	(۲) تکرار	(۳) ایهام	(۴) استعاره

که ۱۰- مفهوم کدام بیت با بقیه فرق دارد؟

- (۱) ای پسر گیتی زنی رعناست بس غرچه فریب
- (۲) چون طمع داری سلب بیهوده زان خونخواره دزد
- (۳) ای فلک زود گردد، وای بران
- (۴) اندر این زندان سنگین چون بماندم بی‌زوار

- فتنه سازد خویشتن را چون به دست آرد عذب
- کو همی کوشد همیشه کز تو بر باید سلب؟
- کو به تو، ای فتنه‌جوی، مفتون شد
- از که جویم جز که از فضلت ره‌ایش را سبب؟

فصل پنجم

«سنایی»

تست‌های تألیفی فصل پنجم

کج مثال ۱: منظور از مصراع دوم این بیت چیست؟

آن که داند ز خاک تن کردن باد را دفتر سخن کردن

(۱) روح انسانی را جایگاه سخن و اندیشه قرار دادن.

(۲) خدا با دمیدن نفخه‌ی الهی خویش روح انسان را جایگاه سخن و اندیشه قرار داد.

(۳) انسان با پرستش به خدا و نزدیکی به او، روح خود را جایگاه خداوند قرار دهد.

(۴) با نزدیکی به خدا، روح خود را جاودانی کردن.

پاسخ: گزینه «۲» او خداوندی است که از خاک قالب انسانی را خلق کرد و با دمیدن نفخه‌ی الهی به روح انسانی این قابلیت را بخشید که جایگاه اندیشه و سخن گردد.

◆ ◆ ◆ ◆

کج مثال ۲: در این بیت منظور از «مزور نویس» چیست؟

چيست عقل اندرین سپنج‌سرای جز مزورنویس خط‌خدای

(۱) متظاهر

(۲) ریاکار

(۳) مقلد هنر دیگران

(۴) سارق هنر

پاسخ: گزینه «۳» مزورنویس: آن که خود هنر خطاطی نمی‌داند و از نوشته‌های دیگران تقلید می‌کند، معنی بیت: عقل دنیوی انسان اگرچه خود را هنرمند می‌پندارد اما از خود هیچ هنری ندارد و هرچه را که به آن آموخته‌اند، تقلید و تکرار می‌کند.

◆ ◆ ◆ ◆

کج مثال ۳: این بیت تلمیح به کدام آیه یا حدیث دارد؟

در ره قهر و عزت صفتش کنه تو بس بود به معرفتش

(۱) من عرف نفسه فقد عرف ربه

(۲) اول ما خلق الله العقل

(۳) قلب المؤمن بین اصبعین من اصابع الرحمن

(۴) الیس الله بکافی عبده

پاسخ: گزینه «۱» این بیت اشاره دارد به حدیث «من عرف نفسه فقد عرف ربه» بنابراین گزینه‌ی (۱) صحیح است. شاعر با اشاره به این حدیث می‌گوید: به این سبب که شناخت ذات انسانی برایت ناممکن است همین شناختن دلالت دارد که شناخت خداوند هم ناممکن است آن هم خداوندی که اوصاف قهر و عزتش حریم معرفتش را پاس می‌دارند.

◆ ◆ ◆ ◆

کج مثال ۴: در این بیت:

«به چراگاه دیو بر زیقین چه و چند و چرا و چون را هین»

مصراع دوم کنایه از چیست؟

(۱) وسوسه‌های شیطانی

(۲) استدلال‌ات عقلی

(۳) استدلال‌ات فلسفی

(۴) علم

پاسخ: گزینه «۳» «چه و چند و چرا و چون» اشاره‌ای به مقولات عشر که ابزار و اسباب بحث و استدلال فلسفه است. شاعر می‌گوید با تکیه بر آراء فلسفی درباره‌ی خداوند سخن گفتن خواسته‌های دیونفسانی است.

کلمه مثال ۵: شاعر در این بیت کدام فرقه را نکوهش می‌کند؟

- مرد جسمی ز راه گمراهیست
فرقه مجسمه و اهل تشبیه (۲) اشاعره
کفر و تشبیه هردو همراه است
فرقه مجسمه (۳) فرقه معتزله (۴)

پاسخ: گزینه «۱» مجسمه: فرقه‌ای که برای خدا جسم قائلند و اهل تشبیه: فرقه‌ای که به حضرت حق صفات جسمانی نسبت دهند.

کلمه مثال ۶: شاعر در این بیت به کدام عقیده اشاره دارد؟

- گوید آن کس در این مقال، فضول
اشاعره (۱) مجسمه (۲) حلولیه (۳) اهل فلسفه (۴)
که تجلی ندانند او زحلول

پاسخ: گزینه «۳» حلولیه کسانی هستند که به وارد شدن روح شخصی در بدن دیگری معتقدند. پیروان این عقیده به حلولیه شهرت دارند.

کلمه مثال ۷: بیت دوم این شعر به ترتیب کنایه از چیست؟

- از پی سیم و طعمه‌ی گردون
کیسه بر مدوز و پرده مدر
پیش مشتی خسیس ناکس دون
کاسه را بر ملیس و عشوه مخر

(۱) توقع سود داشتن از کسی، رسوا و بی‌آبرو کردن، فریب خوردن، تملق و چاپلوسی کردن

(۲) توقع سود داشتن از کسی، فریب خوردن از کسی، رسوا و بی‌آبرو کردن، تملق و چاپلوسی کردن

(۳) توقع سود داشتن از کسی، رسوا و بی‌آبرو کردن، تملق و چاپلوسی کردن، فریب کسی را خوردن

(۴) توقع سود داشتن از کسی، رسوا و بی‌آبرو کردن، تملق و چاپلوسی کردن، ناز کسی را خریدن

پاسخ: گزینه «۳» در بیت دوم این شعر، چهار کنایه به کار رفته است. کیسه دوختن، پرده دریدن، کاسه لیسیدن و عشوه خریدن. عشوه در معنای

زرق و فریب است و عشوه خریدن در معنای فریب خوردن که فقط در گزینه ۳ این عبارت کنایی به درستی معنا شده است.

کلمه مثال ۸: منظور از «جوهر آلا» و «ساحل لا» در این بیت چیست؟

- ای صدف جوی جوهر آلا
مقام اثبات و نفی (۱) جان و جسم (۲) جام و جامه بنه به ساحل لا
مقام توحید و مقام فنا (۳) مقام اثبات و مقام فنا (۴)

پاسخ: گزینه «۱» جوهر آلا و ساحل لا: اضافه تشبیهی هستند «لا» مقام نفی است و «آلا» مقام اثبات است.

معنی بیت: ای کسی که در دریای بی‌کران آفرینش در جستجوی صدف گوهر بقا هستی، خود را نفی کن و پا بر سر هستی خویش بگذار تا به مقصود خود نائل شوی.

کلمه مثال ۹: این بیت ناظر به کدام عقیده است؟

- هر هدایت که داری ای درویش
عقیده اشعری (۱) عقیده حروفیه (۲) عقیده کرامیه (۳) هدیه حق شمر نه کرده‌ی خویش
عقیده معتزله (۴)

پاسخ: گزینه «۱» بیت ناظر به نظریه‌ی کسب در اندیشه‌ی اشعری است که طبق آن افعال اختیاری بندگان در ید قدرت الهی و تحت اراده‌ی اوست و

نه قدرت خود بندگان و این برخلاف نظر اشاعره است که به اختیار در امور بشری قائلند.

کلمه مثال ۱۰: این بیت اشاره به کدام عقیده دارد؟

- از درونش چو بوی جان یابند
اشعری (۱) حلولیه (۲) کرامیه (۳) بی‌زبانان همه زبان یابند
اشاعره و صوفیه (۴)

پاسخ: گزینه «۴» این بیت اشاره به عقیده‌ی اشاعره و صوفیه دارد که معتقدند همه‌ی جمادات، حیوانات و موجودات عالم سخن می‌گویند و اگر بشر

نطق آن‌ها را نمی‌شنود به سبب نقص و محدودیتی است که در ادراک بشر وجود دارد.

کلمه مثال ۱۱: منظور از «سیاهی» در این بیت چیست؟

- با سیاه باش چونست نگزیرد
 (۱) فقر
 (۲) فقط رنگ سیاه
 (۳) جهل و بی‌سوادی
 (۴) ظلم
 که سیاه هیچ رنگ نپذیرد

پاسخ: گزینه «۱» مراد از سیاهی رنگ فقر است به استناد «الفقر سواد الوجه فی الدارین» فقر سیاهی چهره در دو جهان است.

کلمه مثال ۱۲: «کلمه» در این بیت اشاره به چه دارد؟

- ببخودی منتهای راز همه است
 (۱) راز سالکان
 (۲) اسم پروردگار
 (۳) رمز وصال
 (۴) کلمه‌ی الله
 مرجع روح پاک با کلمه است

پاسخ: گزینه «۴» کلمه اشاره به کلمه «الله هی العلیا» دارد.

کلمه مثال ۱۳: «کم زدن» در این بیت کنایه از چیست؟

- دین و دولت در عدم زدن است
 (۱) ترک کردن
 (۲) حقیر پنداشتن
 (۳) ترک کردن چیزی به خاطر حقارت آن
 (۴) نبستی اختیار کردن
 کم شدن از برای کم زدن است

پاسخ: گزینه «۳» کم زدن، یعنی چیزی را حقیر پنداشتن و آن را ترک کردن.

کلمه مثال ۱۴: معنی این بیت در کدام گزینه آمده است؟

- سفله دارد ز بهر روزی بیم
 (۱) انسان فرومایه نگران روزی خویش است اما انسان دانا به رزق مقدر خود قانع است.
 (۲) انسان فرمایه دائم در کسب روزی است اما انسان دانا با توکل به خدا، در کسب روزی افراط نمی‌کند.
 (۳) در حالی که انسان فرومایه نگران روزی است، انسان دانا به روزی مقدر معتقد است.
 (۴) انسان فرومایه حریص است اما انسان دانا قانع است.
 نخورد دیگ گرم کرده حکیم

پاسخ: گزینه «۳» شخص حکیم (دانا) غذای شب مانده را نمی‌خورد؛ زیرا به دلیل اعتقاد و یقین به آن که روزی او مقدر است و می‌رسد، غذایی برای خود نگه نمی‌دارد در حالی که فرومایه همواره نگران روزی است.

کلمه مثال ۱۵: شاعر در این بیت چه چیزی را نكوهش می‌کند؟

- ابر چون ز آفتاب دور شود
 (۱) عشق پرستی
 (۲) ترک خودپرستی
 (۳) انانیت و خودپرستی
 (۴) ترک عشق
 عالم عشق پر ز نور شود

پاسخ: گزینه «۳» شاعر می‌گوید: آن‌گاه که ابر انانیت و خودپرستی از مقابل آفتاب عشق کنار رود شعاع درخشان عشق عالم وجود را پر خواهد کرد.

کلمه مثال ۱۶: مصراع دوم این بیت کنایه از چیست؟

- سوی آن کس که عقل و دین دارد
 (۱) نیک و پسندیده بودن رفتار و رفتار
 (۲) نیکو گفتار و سخنان
 (۳) نیکی اخلاق و طبع
 (۴) زیبایی خرامیدن و شیرین سخنی
 نان و گفتار گندمین دارد

پاسخ: گزینه «۱» معنی بیت: هر کس که عقل و دین داشته باشد در گفتار و رفتار به یک شیوه عمل می‌کند و اخلاص دارد.

که مثال ۱۷: شاعر در این بیت چه چیز را می‌ستاید؟

بی‌سری مر تو را سر آرد بار

درج بی‌در زبی‌سری است انار

- (۱) ترک غرور و تکبر (۲) کشته شدن در راه عشق (۳) رسیدن به مقام فنا (۴) هستی خود را در راه معشوق باختن

پاسخ: گزینه «۱» سر مجاز است از غرور و تکبر / انار به واسطه‌ی نداشتن سر به صندوقچه‌ای از مرواریدهای زیبا بدل شده است؛ پس تو نیز اگر غرور و تکبر را کنار بگذاری به سروری حقیقی نایل خواهی شد.

که مثال ۱۸: منظور از «چشش» در مصراع دوم این بیت چیست؟

کوشش از تن کشش زجان برخیزد

چشش از ترک این و آن خیزد

- (۱) جذب شدن به عالم روحانی (۲) وصال در پی ترک جسم و جان (۳) مجاهده و کوشش (۴) رها کردن جسم و جان

پاسخ: گزینه «۲» انسان به واسطه‌ی جسم است که به مجاهده و کوشش می‌پردازد و به وسیله‌ی جان به عالم روحانی جذب می‌شود و این وصال زمانی حاصل می‌آید که انسان جسم و جان هر دو را رها کند.

که مثال ۱۹: منظور از «پنج غماز» و «سه زندان» در این بیت چیست؟

در سه زندان غل و حقد و حسد

عقل را بسته‌ای به بند حسد

پنج حس کز چهار ارکانند

پنج غماز این سه زندانند

- (۱) آب، خاک، باد، آتش و ماده / بصر، سمع و لمس (۲) پنج حس: بصر، سمع، شمع، ذوق و لمس / غل، حقد و حسد (۳) پنج حس / عقل، عشق و جان (۴) حواس پنج‌گانه / حال، قال و مقام

پاسخ: گزینه «۲» شاعر می‌گوید تا زمانی که گرفتار کینه و کدورت و حسادت دنیوی هستی عقل تو نیز در بند جسم و عالم ماده گرفتار است. حواس ظاهری که به عالم ماده تعلق دارند، سخن‌چینان این زندان هستند که آدم را بر اعمال پلید و ناپسند وامی‌دارند.

که مثال ۲۰: مصراع دوم این بیت کنایه از چیست؟

بی‌نیاز از غم نماز خوری

از جگر قلبیه‌ی پیاز خوری

- (۱) به خود رنج و سختی دادن (۲) به خود رنج و سختی دادن (۳) حصول امری با مشقت بسیار (۴) حصول امری با مشقت بسیار

پاسخ: گزینه «۴» از جگر قلبیه‌ی پیاز خوردن: کنایه از حصول امری با مشقت بسیار است به نحوی که به مقصود رسیدن اولی‌تر باشد.

که مثال ۲۱: این بیت بر چه چیزی تأکید دارد؟

شرع از اشعار سخت بیگانه است

گرچه با او کنون هم از خانه است

- (۱) دین از شرع و شاعری فاصله دارد. (۲) پرهیز از شعر و شاعری (۳) حفظ دین‌داری (۴) ادعای دینداری در عین شاعری

پاسخ: گزینه «۱» شاعر در دوری جستن از شعر و شاعری خطاب به خود و کسانی که با شعر و شاعری ادعای دینداری می‌کنند می‌گوید در پیش‌گاه شریعت بهتر آن است که از شعر بپرهیزی و بیت‌گویی را هم چون بت رها کنی.

کلمه مثال ۲۲: «کاکا» و «لکا» در این دو بیت به چه معناست؟

در کنارش نه آن زمان کاکا
در نمازش نه آن زمان کانجا

تا شود راضی و مکنش جفا
تا شود سرخ چهره اش چو لکا

(۱) تنقلات اطفال، گل سرخ (۲) برادر، گل سرخ (۳) گل سرخ، تنقلات اطفال (۴) خوراکی، لکه

پاسخ: گزینه «۱» معنی: به کودک خوراکی‌های خوشمزه بده و او را راضی کن تا نماز بخواند که به واسطه‌ی آن در روز قیامت سرخ و سرفراز خواهد بود.

کلمه مثال ۲۳: شاعر در این بیت چه کسی را وصف می‌کند؟

از پی پیتابسه‌ی بش‌کوه

پشم رنگین شود به پیشش کوه

(۱) سالک در طی مراحل سلوک (۲) حضرت محمد(ص) (۳) ممدوح شاعر (۴) ذکر کمال معشوق

پاسخ: گزینه «۱» شاعر می‌گوید مظاهر طبیعت در طی طریق و عروج روحانی به سالک کمک می‌کنند تا آن‌جا که کوه با همه‌ی عظمت و رفعت به پشم رنگینی مبدل می‌شود تا پاپیچی برای سالک فراهم شود و او چابک‌تر راه بییماید.

کلمه مثال ۲۴: «نقد خوارزم به بغداد بردن» کنایه از چیست؟

از برای وفات تخم نفاق

نقد خوارزم کم برد به عراق

(۱) نقد را به نسیه حواله کردن

(۲) پول ناخالص را با پول خالص یکی کردن

(۳) پول ناخالص را عیار کردن

(۴) زیره به کرمان بردن

پاسخ: گزینه «۳» «نقد خوارزم» کنایه از پول ناخالص و تقلبی است در برابر زر بغداد که پول خالص و سره است.

کلمه مثال ۲۵: منظور شاعر از «بوالفضول بلغاری» در این بیت چیست؟

پس تو ای بوالفضول بلغاری

چون در این رود بر پل و غاری

(۱) یاهو گوی اهل بلغار (۲) یاهو گوی احمق و نادان (۳) زیاده‌خواه بلغاری (۴) زیاده‌خواه یاهو گوی

پاسخ: گزینه «۲» بوالفضول: یاهو گو / بلغاری: اهل بلغار ظاهراً در اینجا به معنای احمق و نادان است.

کلمه مثال ۲۶: این بیت در وصف کیست؟

جزع و لعلش ز بهر عز و شرف

گوش‌ها کرده همچو گوش صدف

(۱) ممدوح شاعر (۲) معشوق (۳) وصف عارف (۴) وصف حضرت محمد (ص)

پاسخ: گزینه «۴» معنی: لب و دهان حضرت رسول (ص) برای عزت بخشیدن به انسان‌ها سخنانی ارزشمند بیان کرد که گوش مردمان چون صدق‌پذیری این سخنان ارزشمند چون مروارید است.

کلمه مثال ۲۷: معنی این بیت در کدام گزینه آمده است؟

جوهر این سرای را عرض او

لیک عرض بهشت را غرض او

(۱) وجود مبارک پیامبر (ص) اصل این جهان و مقصود از بهشت ذات مبارک اوست.

(۲) انسان اصل و اساس جهان خاکی و بهشت برای انسان آفریده شده است.

(۳) وجود ممدوح اصل و اساس جهان خاکی است و بهشت را برای ممدوح شاعر آفریده‌اند.

(۴) مقصود از آفرینش جهان و بهشت، در اساس، وجود آدم بوده است.

پاسخ: گزینه «۱» جوهر: آنچه به ذات خود قائم است در برابر عرض / عرض: آنچه به جوهر قائم است و به خودی خود وجود مستقل ندارد.

کلمه مثال ۲۸: منظور از مصراع دوم این بیت:

«رنگ رخساره‌ی زحل کاشمش

نقش پیشانی قمر نامش»

چیست؟

- (۱) ثبت شدن نام مبارک حضرت محمد (ص) بر ماه
(۳) رو به کاستی رفتن ماه از شب چهاردهم به بعد

(۲) سیاهی درون قمر

(۴) پیشانی تابان معشوق مانند ماه است.

پاسخ: گزینه «۱» شاعر می‌گوید حضرت رسول (ص) با پا گذاشتن بر مراد و خواسته دل خویش آرزوهای دنیوی را در دل خود سیاه کرد و گویی که نام مبارک ایشان بر ماه ثبت شده است اشاره به اعتقاد قدما در این رابطه دارد.

کلمه مثال ۲۹: منظور از «خواجگی سدره» چیست؟

خدمتش را ز بارگاه بلند

خواجگی سدره شد جلاجل بند

(۱) حضرت رسول (ص)

(۲) جبرئیل

(۳) ممدوح شاعر

(۴) حضرت حق

پاسخ: گزینه «۲» خواجگی سدره: کنایه از جبرئیل است که در شب معراج در خدمت حضرت رسول (ص) بود.

کلمه مثال ۳۰: این بیت «رقم او بود قسمت جان را / تخته‌ی خاک امر یزدان را» بر چه چیزی تأکید دارد؟

(۱) تقدم رتبت حقیقت محمدیه بر همه‌ی خلائق

(۲) نام مبارک حضرت رسول (ص)

(۳) لوح محفوظ

(۴) مراتب آفرینش جهان خاکی

پاسخ: گزینه «۱» شاعر می‌گوید نام مبارک حضرت رسول (ص) اولین نشان و علامتی بود که بر لوح محفوظ نگاشته می‌شد. / تخته‌ی امر یزدان: لوح محفوظ که همه‌ی حقایق عالم بر آن ثبت است.

آزمون فصل پنجم

کله ۱- شاعر در این بیت چه چیز را نکوهش می کند؟

- «دست یازی است قالت تو هنوز» (۱) راز و نیاز با پروردگار
 «توجه به حال» (۲) توجه به حال
 «پای دامی است حالت تو هنوز» (۳) توجه به حال
 «پای دام شدن قال و حال» (۴) پای دام شدن قال و حال

کله ۲- مصراع اول این بیت:

- «خرد اینجا تهی کند جعبه»
 «کنایه از چیست؟»
 «(۱) از حال طبیعی به درآمدن» (۲) مردن
 «(۳) ترک جهان کردن» (۴) فانی شدن
 «که تحرّی بد است در کعبه»

کله ۳- «بر کسی نکته و غزل خواندن» در این بیت کنایه از چیست؟

- «فوطه بافان عالم ازلت»
 «(۱) تمسخر و عیب‌گویی کردن کسی» (۲) نسبت به کسی توطئه کردن
 «(۳) غیبت کردن پشت سر کسی» (۴) تهمت زدن به کسی

کله ۴- «سنگ‌خواران» و «دندان زدن» در این بیت کنایه از چیست؟

- «سنگ‌خواران حکم چون سندان»
 «(۱) رنج دیدگان، تلاش بسیار کردن» (۲) تلاش‌گران، لرزیدن
 «(۳) مصیبت‌دیدگان، خشم گرفتن» (۴) سختی کشیدگان، صبر کردن

کله ۵- منظور از «بجد لم یزل» و «تخته‌ی حق» در این بیت چیست؟

- «جان او خوانده پیش از آمد رق»
 «(۱) علم ازلی، لوح محفوظ» (۲) عالم ازلی، قرآن کریم
 «بجد لم یزل زتخته‌ی حق»

کله ۶- «کیسه با کاسه پر شدن» کنایه از چیست؟

- «بهر کردی به زیر چرخ کبود»
 «(۱) نیازمند بودن انسان‌ها»
 «(۲) نیاز انسان‌ها به یکدیگر حتی به زیردستان»
 «(۳) بخشش نیازمندان سبب قدرت حکومت است.»
 «(۴) وابسته بودن انسان‌ها به یکدیگر»

کله ۷- «روز در کار بودن» کنایه از چیست؟

- «هرکه او آتشی است آب نگار»
 «(۱) به کار روزانه پرداختن» (۲) ریاکاری کردن
 «دان که او هست روز در کار»
 «(۳) آشکار کردن اعمال نیک» (۴) آشکار بودن اعمال

کله ۸- در وصف چه کسی است؟

- «هر کجا عارفی است در همه فرش»
 «(۱) ضمیر خداشناس و عارف» (۲) حضرت محمد (ص)
 «(۳) حضرت حق» (۴) حضرت آدم (ع)
 «هست چون فرش زیر نعلش عرش»

کله ۹- این بیت اشاره به کدام حدیث یا آیه دارد؟

- «عقل کل یک سخن ز دفتر او»
 «(۱) اول ما خلق الله العقل»
 «(۲) اول ما خلق الله نوری»
 «(۳) من عرف نفسه فقد عرف ربه»
 «(۴) قلب المؤمن بین اصبعین من اصابع الرحمن»

کله ۱۰- این بیت به کدام عقیده‌ی فکری اشاره دارد؟

- «دهر نی قالب قدیمی او»
 «(۱) دهریون و طبایعی‌ها» (۲) اشاعره و طبایعی‌ها
 «طبع نی باعث کریمی او»
 «(۳) دهریون و اشعری‌ها» (۴) دهریون و اشاعره

فصل ششم

«خاقانی»

تست‌های تألیفی فصل ششم

کله مثال ۱: «شش پنج زدن» کنایه از چیست؟

یک نقش رسد فروتران را»

«شش پنج زنند برتران نقش

(۱) مکر و فریب و حيله

(۲) قمار

(۳) فزونی جستن در بازی و دست بالا را گرفتن

(۴) باختن همه چیز و همه هستی

پاسخ: گزینه «۳» شش پنج زنان کنایه فعلی از فزونی جستن در بازی و دست بالا را گرفتن، زیرا برترین نقش‌های طاس، پنج و شش است. شش و پنج کنایه از قمار است و هر چیز که در معرض تلف باشد. شش و پنج زنان کنایه از قماربازان کامل، آزادگان کامل، شخصی که هر چیز دارد بپازد.

کله مثال ۲: منظور از «شش دره برخاستن»، «سه شش»، «سه زخم» در این بیت چیست؟

نقش سه شش بر سه زخم کام برآمد؟

مهره‌ی شادی نشست و شش دره برخاست

(۱) رهایی یافتن از گرفتاری در بازی نرد، سه طاس بازی، سه بار انداختن طاس نرد و سه شش آوردن در بازی نرد

(۲) از شش در خلاص شدن، سه فلک، دست یافتن به آرزوها

(۳) رهایی یافتن از گرفتاری‌ها، بارها امتحان کردن، رسیدن به آرزوها

(۴) رهایی یافتن، سه فلک، سه شش آوردن در بازی نرد

پاسخ: گزینه «۱» در این گزینه معانی واژگان به طور کامل آمده است در گزینه ۳ مفهوم کنایی و پاسخ مفهومی نهفته است.

کله مثال ۳: مفهوم این بیت:

چون آب عید، نامه‌ی زردشتی از برش»

«بل هندوی است برهمن آتش گرفته سر

در کدام گزینه آمده است؟

(۱) نی مانند پیشوای روحانی زردشتی هندی است که لبان سرخ‌فام نی‌زن را بر سر دارد و نی‌زن نامه‌ی زردشتی را به روانی آب از بر کرده است.

(۲) نی پیشوای هندی است که آتش بر سر دارد و کتاب زند را مانند باده از حفظ کرده است.

(۳) نی‌زن روحانی هندی است که مانند شرابی که به آسانی می‌نوشد زند را از بر کرده است.

(۴) نی مثل روحانی هندی است که لبان نی‌زن را بر سرش دارد و باده می‌نوشد و مانند باده نوشیدن نامه‌ی زردشتی را حفظ کرده است.

پاسخ: گزینه «۱» دانشجو ممکن است گزینه (۴) را صحیح فرض کند.

نی با تشبیه بلیغ در سیاهی به هندو مانند شده است. برهمن: پیشوایان روحانی / نامه‌ی زردشتی: کنایه از زند و اوستا / آب عید: کنایه از باده آب عید در پیوند با «عید» به معنی باده است در پیوند با «از بر» در به معنی حفظ کردن و به آسانی آب نوشیدن است. / آتش: استعاره مصرّحه از لبان سرخ‌فام نی‌زن است که بر سر نای نهاده شده است. استعاره از نواها و پرده‌های موسیقی که نی‌زن می‌نوازد.

کلمه مثال ۴: با توجه به این بیت معنی کدام گزینه صحیح است؟

بهرام ننگرد به براهام، چون نظر

بر خان و خوان لُنْبکِ سَقًا بَرافکنند

(۱) بهرام به معنی ستاره‌ی سرخ و مریخ و بهرام پنجم نامبردار، به بهرام گور از پادشاهان ساسانی، براهام: کوتاه شده‌ی ابراهام به زبان عبری پدر مردمان معنی می‌دهد.

(۲) بهرام: بهرام گور از پادشاهان ساسانی، براهام: پدر مردمان

(۳) بهرام: ستاره مریخ و بهرام پنجم ساسانی، براهام: نام جهودی بخیل و فرومایه که بهرام شبی در سرایش به سر برد.

(۴) بهرام: بهرام پنجم، نام جهودی بخیل و فرومایه که میزبان بهرام بود.

پاسخ: گزینه «۳» این گزینه از همه گزینه‌ها کامل‌تر است.

(دکتری ۹۷)

کلمه مثال ۵: مفهوم بیت زیر در کدام گزینه آمده است؟

«ز آتش دل چو سوخت آب نهاد

خاک بر دوش باد چرخ نهاد»

(۱) وقتی از سویدای دل آهی کشید، مقام او به افلاک رسید.

(۲) چون آتش دل او آه از نهاد او برآورد از همه هستی دست کشید.

(۳) وقتی آب بر آتش هوی و هوس ریخت، چرخ زیر فرمان او درآمد.

(۴) چون انانیت خویش را با آتش عشق سوزاند، باد تحت فرمان او درآمد.

پاسخ: گزینه «۴» معنی بیت این است که وقتی خودپرستی خود را در آتش عشق از بین برد، باد تحت فرمان او درمی‌آید.

کلمه مثال ۶: کدام گزینه از بیت

بر من این ششدر ایام مگر بگشاید»

«چون دو شش جمع برآید چو یاران مسیح

دریافت نمی‌شود؟

(۱) دو شش: دوازده، دوازده حواری مسیح، برترین نقش طاس در بازی نرد، ششدر: دوازده خانه‌ی نرد، گرفتاری مطلق در بازی نرد است.

(۲) دو شش: ۱- دوازده ۲- نقش طاس در نرد، ششدر: شش خانه که بر یمین و یسار هر تخته باشد.

(۳) دو شش: دوازده حواری مسیح، ششدر گرفتاری مطلق است.

(۴) دو شش: کم‌ترین و کم‌اثرترین نقش، ششدر: حالتی که مهره در خانه‌ی حریف باشد.

پاسخ: گزینه «۴» غلط است. دو شش ایهام دارد هم به معنی دوازده و هم در معنی برترین و کاراترین نقش در بازی نرد است. / ششدر در تمامی گزینه‌ها درست ذکر شود.

کلمه مثال ۷: مهارت شاعر در بیان این بیت:

«نه حرف نام اوست به ده نوع حرز روح

تا نقش آن به عرش مُعَلّی برفکنند»

چیست؟

(۱) بازی با جمله‌ها

(۲) بازی با حروف

(۳) بازی با اعداد

(۴) بازی با الفاظ

پاسخ: گزینه «۳» بازی با اعداد. شاعر با مهارت اعداد نه و ده را برای بیان مقصود خویش که مدح ممدوح است، به کار برده است. مقصود از نه حرف، نه حرفی است که در لیاوالشیر نام ممدوح خاقانی در این قصیده است و از آن ساخته شده است. ده نوع، مراد خاقانی مقوله‌های ده‌گانه ارسطو است که در حکمت گفته شده است.

(دکتری ۹۷)

کلمه مثال ۸- تلقی شاعر از عقل در کدام بیت متفاوت است؟

- (۱) عقل کانجا رسید سر بنهد
 (۲) خرد از تو تویی برد جاوید
 (۳) هر کجا نطق عقل برزد دم
 (۴) عقل برتر ز وهم و حسن و قیاس
- مرغ کانجا پرید پر بنهد
 آب را در هوا کشد خورشید
 حرف و آواز درخزد به عدم
 برتر است از فلک، ستاره شناس

پاسخ: گزینه «۱» در سه مورد دیگر شاعر از حقیقت شناخت عقلانی می گوید و آن را برتر از انانیت و توهم و قیاس می داند، اما در گزینه (۱) می گوید عقل نیز در مقام نزدیکی به خدا ناتوان می شود.

کلمه مثال ۹: منظور از «خواجیه چهارم بلاد»، «هفتم قران» در بیت

آنکه ز هشتم فلک همت او راست عار»

«خواجیه چارم بلاد، خسرو هفتم قران

چیست؟

- (۱) خراسان، برج بره
 (۲) خورشید، روزگار شاعر
 (۳) ممدوح خاقانی، روزگار شاعر
 (۴) خورشید خراسان، هزاره هفتم جهان

پاسخ: گزینه «۳» اگرچه خواجیه چهارم بلاد کنایه از خورشید است و بلاد چهارم؛ یعنی، سرزمین خراسان و قران هفتم: قران بزرگ - کنایه از روزگار شاعر. بنابراین خسرو هفتم قران: کنایه از پادشاه روزگار شاعر است پیشینیان بر آن بوده اند که از روزگار آدم شش هزار سال گذشته است، اگر خواجیه چارم بلاد را خورشید بدانیم استعاره ای مصرحه از ممدوح خاقانی خواهد بود. دانشجو ممکن است گزینه ۲ را پاسخ صحیح بداند در صورتی که اگر با این قصیده آشنایی داشته باشد باید بداند این قصیده در ذکر مدح ممدوح خاقانی است.

کلمه مثال ۱۰: منظور از «ظلمات ثلاث» در اصطلاح صوفیانه در این بیت: «می کند در طبایع اربع / ظلمات ثلاث را انوار» چیست؟

- (۱) درازا، پهنا، بلندا.
 (۲) کدورات طول، عرض و عمق.
 (۳) سه تاریکی که یونس (ع) به آن مبتلا شد و آن تاریکی شب، تاریکی شکم ماهی، تاریکی قمر دریاست.
 (۴) حجاب نفس، حجاب قلب و حجاب عقل (سه پرده یا سه حجاب).

پاسخ: گزینه «۴» همه ی گزینه ها معنی ظلمات ثلاث را در بردارد، اما گزینه (۴) از نظر عرفانی است.

کلمه مثال ۱۱: مراد از «چهار اصل» و «حرف الف دال و میم» در این بیت چیست؟

کآمد چهل صباح و چهار اصل و یک قیام

او بود نقطه حرف الف دال میم را

- (۱) چهل بامداد که خداوند در آن گل آدم را سرشته است، حضرت آدم (ع).
 (۲) چهار ترکیب (آب، خاک، باد و آتش)، حضرت آدم (ع).
 (۳) چهار ترکیب آب، خاک، باد و آتش، نام ممدوح خاقانی.
 (۴) روح، جسم، جان و عقل، نام ممدوح خاقانی.

پاسخ: گزینه «۲» چهار اصل؛ یعنی، چهار ترکیب خاک، آب، باد و آتش و الف دال میم: در این ترکیب که سه حرف نام آدم جدا جدا به کار برده شده است. آرایه ای همجا دارد. خاقانی یک بار از این سه حرف، نام آدم را خواسته و بار دیگر هر کدام از آن ها را به تنهایی: الف در شمار ابجد برابر است با یک، دال برابر است با چهار، میم برابر است با چهل - بدین سان حسن تعلیل و صنعت جمع و تفریق دارد. دانشجو ممکن است گزینه ۳ را پاسخ صحیح در نظر بگیرد، زیرا ممدوح خاقانی با تشبیه بلیغ به نقطه ای مانده شده است که نام آدم را که هیچ نقطه ای در آن نیست، می آراید، نقطه زیور حرف انگاشته می شود.

(دکتری ۹۷)

کلمه مثال ۱۲: مفهوم بیت زیر، در کدام گزینه آمده است؟

«هیچ چیز از بی‌نهایت بی‌شکی چون به سر ناید کجا ماند یکی»

- (۱) از بی‌نهایت هیچ چیز آشکار نمی‌شود، چه برسد به کسی یا چیزی.
- (۲) چون هیچ چیز خارج از بی‌نهایت نیست، غیر او چیزی وجود ندارد.
- (۳) هیچ چیز از بی‌نهایت جدا نیست، پس آن وجود واحد در کجا قرار می‌گیرد؟
- (۴) هر چیز از بی‌نهایت صادر می‌شود، پس تصور موجودی مستقل جدای از او ممکن نیست.

✓ پاسخ: گزینه «۲» بیت از منطق الطیر عطار است.

همه چیز بی‌گمان پایان می‌پذیرد و او می‌ماند که یکی است. این بیت موقوف‌المعانی با بیت قبل خود است که می‌گوید: ای خدای بی‌نهایت! جز تو کیست / چون تویی بی‌حد و غایت جز تو کیست. باتوجه به این ابیات مفهوم بیت این است که غیر از خدا هیچ چیز وجود ندارد.

کلمه مثال ۱۳: منظور از «دوتا» و «سه‌تا» در این بیت چیست؟

گرم ساز یکتا زنی با دوتایی در اندازمت، کز سه تا می‌گریزم

- (۱) دو مذهب، سه‌تار
- (۲) سه‌تار، سه‌گانه‌پرستی مسیحیان
- (۳) دو گانه‌پرستی غیرمسلمان، سه‌تار
- (۴) دوتا، سه‌گانه‌پرستی مسیحیان

✓ پاسخ: گزینه «۳» «سه‌تار» در مصراع دوم به (بن، آب و روح‌القدس) که از عقاید مسیحیان است اشاره دارد، «دوتا» در مصراع اول به معنای دوتا است و در این معنا با «ساز» در همین مصراع، تناسب دارد.

کلمه مثال ۱۴: این بیت «عاق رب است کو را خوانده است جای عقرب / کز فرّ اوست مه را بُرّقع ز فرش عبقر» کدام گزینه را وصف می‌کند؟

- (۱) نافرمانی نسبت به خداوند
- (۲) روشنایی روز
- (۳) بادیه‌ی عرب
- (۴) ماه و هلال ماه

✓ پاسخ: گزینه «۴» ماه با استعاره‌ای کنایی دارای روی‌بند انگاشته شده است. روشنایی روز که چهره ماه را فرومی‌پوشد، روی‌بند اوست. این بیت در وصف ماه است و هلال ماه را به عقرب تشبیه کرده است.

کلمه مثال ۱۵: در این بیت:

گوید: «این خاقانی دریا م ثابت، خود منم خوانمش خاقانی اما از میان افتاده قا»

تفاخر شاعر در کدام گزینه است؟

- (۱) خاقانی، از لحاظ قدرت در سخن‌پردازی دریاست و مدعیان در سنجش با او چشمه‌ای کوچک هستند.
- (۲) قدرت در زبان‌آوری و شیوا سخنی، خاقانی مثل دریاست و دیگران در برابر او دریاچه هستند.
- (۳) می‌گوید: خاقانی دریاوش از نظر سخن‌پردازی خود من هستم مدعی را خاقانی می‌خوانم با این تفاوت که او بهتر است.
- (۴) خاقانی از نظر سخن‌وری مانند دریایی است و مدعی او خاقانی دیگری است که در برابر شاعر، همچون دریاچه کوچک است.

✓ پاسخ: گزینه «۱» خانی به معنی چشمه است نه دریاچه، بنابراین گزینه (۲) صحیح نیست، دانشجو ممکن است گزینه ۲ را با گزینه ۱ اشتباه بگیرد. اگر نداند، خانی در معنی چشمه است. گزینه ۲ با گزینه ۱ تفاوتی جز در واژه‌ی دریاچه ندارد.

کلمه مثال ۱۶: منظور از «قابله‌ی کاف و نون» و «عاقله‌ی کاف و لام» در این بیت چیست؟

قابله‌ی کاف و نون، طاها و یاسین که هست عاقله‌ی کاف و لام، طفل دبستان او

- (۱) به مجاز سبب و مسبب، آفرینش، عاقله‌ی کل
- (۲) هستی و آفرینش، جان سخنگو (نفس ناطقه)
- (۳) کن، کل
- (۴) به مجاز سبب و مسبب آفرینش و هستی، نفس ناطقه

✓ پاسخ: گزینه «۴» کاف و نون به مجاز سبب و مسبب آفرینش خواسته شده است. / عاقله‌ی کاف و لام: جان سخنگو و نفس ناطقه گزینه ۴ جواب را دقیق‌تر ذکر کرده است. طاها و یاسین از نام‌های پیامبر و نام سوره‌هایی از قرآن است. از دید بدیع‌شناسی در این کاربرد گسسته حروف، آرایه واج‌آرایی به کار رفته است.

کلمه مثال ۱۷: بیت

«در کنف فقر بین سوختگان خام‌پوش

بر شجر لا، نگر مرغ دلان خوش‌نوا»

بر کدام عقیده تکیه دارد؟

- (۱) عقیده‌ی صوفیان مبنی بر ارجمندی صفت فقر
(۳) عقیده‌ی شعریان درباره‌ی جبر فقر

- (۲) عقیده‌ی فلاسفه درباره ترس از خدا
(۴) نکوهش عقیده فقر صوفیانه

✓ پاسخ: گزینه «۱» سوختگان خام‌پوش کنایه از درویشان و مردان خدا / مرغ دل: در معنی ترسندگان از خداوند و درویشان در این بیت فقر یا استعاره‌ی مکنیه (تشخیص) به بزرگی نیرومند تشبیه شده که درویشان را در پناه می‌گیرد. فقر در اصطلاح تصوف نیازمندی، به خدا و بی‌نیازی از غیر خداست. دانشجو ممکن است گزینه (۴) را پاسخ صحیح در نظر بگیرد. در صورتی که این بیت فقر و نیازمندی به خدا را از دیدگاه صوفیان ستایش می‌کند.

کلمه مثال ۱۸: در این بیت به کدام مفهوم اشاره نشده است؟

«زبان به مهر کن و جز به گاه لا مگشای

که در ولایت قالوا بلی رسی از لا»

- (۱) فنای فی‌الله (۲) بقای بالله (۳) یکتاپرستی (۴) شرک جلی و شرک خفی

✓ پاسخ: گزینه «۴» در این بیت مقصود نیست، لا در اصطلاح عرفانی رمز فنای در خداوند و یکتاپرستی ناب است. خاقانی می‌گوید: تنها زمانی زبان به سخن بگشاییم که بخواییم، به جز خدا نه بگوییم و هر هست را در برابر او که هستی ناب است، نیست بدانیم در پی «لا» و «فنای فی‌الله» به پایه‌ی «لا» که رمز «بقای بالله» است، دست می‌یابیم.

کلمه مثال ۱۹: این بیت بر پایه‌ی کدام عقیده استوار است؟

«چو ماندم بی‌زبان چون نای، جان در من دمید از لب

که تا چون نای سوی چشم رانم دم به فرمانش»

- (۱) عقیده صوفیه درباره خاموشی
(۳) عقیده‌ی متکلمین درباره‌ی نکوهش خاموشی

- (۲) عقیده‌ی عارفان درباره‌ی سخن گفتن
(۴) سخن گفتن از دیدگاه متشرعان

✓ پاسخ: گزینه «۱» پیر مرشد آن‌گاه که دیده است خاقانی مانند نای بی‌زبان است از لب خویش جان در او دمیده است تا او بتواند از راه چشم سخن بگوید. در این بیت ستایش خاموشی در نظر عارفان و صوفیان مطرح است در نظر صوفیه سخن گفتن به ضرورت و نیاز پسندیده است، زیرا پایه‌ی سخن گفتن بر پریشانی و بی‌سامانی نهاده شده است و نیروهای صوفی را می‌کاهد، برعکس خاموشی به موقع استوار است و نیروهای صوفی را می‌افزاید و او را بر خویش مسلط می‌سازد.

کلمه مثال ۲۰: مفهوم این بیت در کدام گزینه است؟

«یوسف رسته ز دلو ماند چو یونس به حوت

صبحدم از هیبتش حوت بیفکند ناب»

- (۱) رفتن خورشید از برج یازده و درآمدن به برج اسفند.
(۲) توش و توان یافتن خورشید به خاطر رستن از برج دلو و درآمدن به برج ماهی.
(۳) نجات حضرت یوسف از چاه و نجات یونس از شکم ماهی
(۴) رستن خورشید از برج بهمن و وارد شدن آن به برج ماهی

✓ پاسخ: گزینه «۴» اگر چه گزینه (۱) نیز درست است، اما در گزینه (۴) معنی دقیق‌تر آمده است: خورشید با رستن از برج دلو (بهمن) و درآمدن به برج ماهی (اسفند) آن چنان توش و توان یافته است که ماهی از شکوه و فره او می‌ترسد.

کلمه مثال ۲۱: مراد از «مُجَاهِز ارواح» و «معلم اسما» در این بیت چیست؟

دمش خزینه گشای مجاهز ارواح

دلش خلیفه کتاب معلم اسما

(۱) هر دو کنایه از خداوند

(۲) میکائیل، سروش

(۳) خداوند، پیامبر

(۴) گزینه او

✓ پاسخ: گزینه «۴» مجاهز ارواح و معلم اسما، کنایه‌های ایما از خداوند؛ زیرا اوست که روان‌ها را آماده می‌سازد و در کالبدها می‌دمد و نیز نام‌ها را به آدم می‌آموزد. اشاره به آیه‌ی ۳۱ سوره‌ی بقره. از سوی دیگر مجاهز ارواح را می‌توان کنایه از میکائیل انگاشت که فرشته روزی است. معلم اسما را کنایه از سروش که خداوند نام‌ها و دانش‌ها را به پیامبر می‌آموزد.

کلمه مثال ۲۲: کدام گزینه معنی ایهامی فتح باب را ندارد؟

«از خشکسال حادثه در مصطفی گریز

کآنک به فتح باب ضمان کرد مصطفی»

(۱) پیامبر (ص)

(۲) گشایش در کارها

(۳) اتصال دو اختر که خانه‌هایشان در برابر یکدیگر است.

(۴) بارش باران و فراوانی روزی

✓ پاسخ: گزینه «۱» گزینه ۲، ۳ و ۴ معانی ایهامی فتح باب هستند. پیامبر (ص) نمی‌تواند معنی ایهامی فتح باب باشد. پیامبر (ص) را به فتح باب تشبیه کرده است، نه این که او را از معانی فتح باب بدانند. / فتح باب از نظر نجومی زمانی است که دو اختر که خانه‌هایشان در برابر یکدیگر است در اتصال باشند. مانند اتصال ماه یا آفتاب با کیوان و اتصال ناهید با بهرام اتصال نخستین نشانه‌ی باریدن آرام برف و باران و اتصال دوم نشانه‌ی باران تند و سیل و تگرگ است.

کلمه مثال ۲۳: این بیت در وصف کیست؟

تا چو شاه نخل شاه انگیخت لشکر چشم خصم

صد هزاران چشم شد چون خانه نخل از بکا

(۱) ممدوح خاقانی

(۲) حضرت علی (ع)

(۳) حضرت یعسوب‌الدین که کنایه از حضرت علی (ع) است.

(۴) دشمنان ممدوح خاقانی

✓ پاسخ: گزینه «۱» از وقتی ممدوح خاقانی مانند حضرت علی (ع) لشکر کشید، چشم دشمن مانند کندو از شدت گریه سوراخ سوراخ شد. شاه نخل کنایه از حضرت علی (ع) این کنایه از آن جاست که یکی از لقب‌های آن حضرت یعسوب‌الدین است.

کلمه مثال ۲۴: معنی «ده یکی» در بیت:

دیده که نقدهای اولوالعزم ده یکی است

آموخته ز مکتب حق علم کیمیا

چیست؟

(۱) زر و سکه ناخالص، پیامبر اسلام (ص)

(۲) در برابر ده‌دهی، زر و سکه ناخالص، پیامبران اولوالعزم

(۳) پیامبر اسلام (ص)، زر و سکه ناخالص

(۴) زر و سکه خالص، پیامبر اسلام (ص)

✓ پاسخ: گزینه «۱» ده یکی: در برابر ده‌دهی. زر و سکه‌ای است که خالص نیست و از هر ده بخش آن تنها یکی سره و ناب است. خاقانی نقد پیامبران بزرگ ده یکی انگاشته است و پیامبر اسلام (ص) را پالاینده و سره‌ساز نقد آنان خوانده است این پیامبران، پیامبران اولوالعزم هستند که نه تن هستند. دانشجو ممکن است گزینه (۲) را با گزینه (۱) اشتباه بگیرد و به جای پیامبر اسلام که یکی پیامبران اولوالعزم است آنان را معنی ده یکی بگیرد.

کج مثال ۲۵: مقصود مصراع دوم در کدام گزینه آمده است؟

از آن زمان که فروخواندم آن کتاب کریم

همه سراییم «یا ایهاالملا» به ملا

(۱) یا ایهاالملا: سوره‌ی ۲۷، آیه‌ی ۲۹، آشکار خواندن قرآن کریم است.

(۲) اشاره به سوره‌ی ۲۷، آیه ۲۹، آشکار خواندن شعر رشید و طوط است.

(۳) تلمیح به داستان سلیمان و بلقیس در سوره‌ی ۲۷، آشکارا خواندن قرآن کریم است.

(۴) داستان سلیمان و بلقیس در سوره‌ی ۲۷، آشکارا خواندن شعر رشید و طوط در میان جمع است.

پاسخ: گزینه «۴» کتاب کریم: نام‌هی گرانمایه که مقصود شعر رشیدالدین و طوط است و ممکن است با قرآن کریم اشتباه گرفته شود. / یا ایهاالملا:

اشاره است به «قالت یا ایهاالملا انی ألقى الیّ کتاب کریم» سوره‌ی ۲۷، آیه‌ی ۲۹. بلقیس گفت: که ای مهینان نام‌هی نیکو به من افکندند، تلمیح به داستان بلقیس و سلیمان به ملا: آشکارا در میان خلق.

دانشجو ممکن است گزینه ۳ را اشتباه بگیرد اگر در معنی کتاب کریم دقت نکند.

کج مثال ۲۶: شاعر در بیت:

«کمان گروه‌هی گبران ندارد آن مهره

که چار مرغ خلیل اندر آورد ز هوا»

چه کسانی را نکوهش می‌کند؟

(۱) بت‌پرستان و کافران

(۲) دشمنان حضرت ابراهیم (ع)

(۳) زردشتیان

(۴) مدعیان نادان شاعر

پاسخ: گزینه «۴» اگر «گیر» هم به معنی بت‌پرست و کافر و زردشتی آمده است و هم در ارتباط با مصراع دوم، به معنی دشمنان حضرت ابراهیم (ع)

است، اما شاعر در این بیت مدعیان نادان را به کافران و خود را به خلیل تشبیه کرده است و گفته که کمان گروهه (آلت و ابزار) کافران (مدعیان نادان) آن وسیله را ندارد که چار مرغ ابراهیم خلیل را از هوا فرود آورد.

کج مثال ۲۷: این بیت در وصف کدام گزینه است؟

«ز آن پس که چار صحف قناعت بخوانده‌ای

خود را از لوح بوالطمعی عشرخوان مخواه»

(۱) قرآن کریم

(۲) قناعت کامل

(۳) حرص و طمع

(۴) دادن زکات زمین

پاسخ: گزینه «۲» این بیت در وصف قناعت است و قناعت کامل داشتن را به چهار صحف (کتاب‌های آسمانی: تورات، انجیل، کتاب ابراهیم یا زبور

داود، قرآن کریم تشبیه کرده است، گزینه ۳ را نکوهش می‌کند و گزینه ۴ معنی عشر را می‌گوید).

معنی بیت: وقتی که قناعت کامل را حفظ کرده‌ای، دیگر نوآموز کتاب حرص و طمع نباش.

کج مثال ۲۸: معنی «هفت تنان» و «دوستکانی» در کدام گزینه نیامده است؟

گر فرستی برای هفت تنان

دوستکانی به دست خضر بسپار

(۱) هفت مردان، جامی که به یاد دوستان خوردند

(۲) هفت اخیار، ساغر و پیمان‌هی بزرگ

(۳) هفت مردان کهنه، پیاله‌ی شراب

(۴) هفت قطب، ساغر و پیمان‌هی بزرگ

پاسخ: گزینه «۳» هفت مردان در همه گزینه‌ها درست آمده است اشکال گزینه ۳ در عبارت پیاله‌ی شراب است؛ زیرا دوستکانی به معنی پیاله‌ی

پرشرابی است که کسی در نوبت خود به دیگری تکلف کند و نیز جامی است که به یاد دوستان خوردند و صرفاً معنی پیاله‌ی شراب نمی‌دهد.

کلمه مثال ۲۹: این بیت بر کدام درون‌مایه تأکید دارد؟

بسته خیالم که هست این خلل از بوالعلا

از لگد حادثات سخت شکسته دلم

(۲) حسب حال شاعر

(۱) غم و اندوه فراوان

(۴) رویدادهای ناگوار

(۳) نکوهش ابوالعلائی گنجه‌ای پدرزن خاقانی

پاسخ: گزینه «۴» شاعر خسته و شکسته‌دل بودن از رویدادهای ناگوار را می‌گوید، نه صرفاً خود رویدادهای ناگوار.

شاعر می‌گوید: از رویدادهای ناگوار زمانه بسیار خسته و شکسته دلم، گمان می‌کنم این رنج‌ها و ناگواری‌ها از جانب ابوالعلائی گنجه‌ای است.

کلمه مثال ۳۰: در بیت

«کوه خارا زیر عطف دامن خارای من»

«جیب من بر صدره خارا عتابی شد ز اشک

«خارا» به ترتیب به چه معانی آمده است؟

(۲) کند و زنجیر، نیم‌تنه‌ی ابریشمی، کوه خارا

(۱) کند و زنجیر، نیم‌تنه، پارچه‌ی ابریشمی خطدار و موج‌دار، سنگ سخت

(۴) نیم‌تنه‌ی ابریشمی، کند و زنجیر، سنگ سخت

(۳) کوه خارا، نیم‌تنه‌ی ابریشمی، سنگ سخت

پاسخ: گزینه «۴» دانشجو ممکن است گزینه (۱) را صحیح بداند در حالی که به ترتیب باید خارا را در صدره خارا به معنی نیم‌تنه‌ی ابریشمی، در

کوه خارا استعاره مصرّحه از زنجیر و در دامن خارا می‌من، به معنی سنگ سخت در نظر بگیریم.

صدره خارا: نیم‌تنه‌ی ابریشمی فاخر / خارا: نوعی پارچه‌ی ابریشمی خطدار که آن را به شخصی به نام عتاب منسوب می‌دانند.

معنی بیت: خاقانی می‌نالد که اشک خونین او بر سینه‌پوش ابریشمینش باریده است و گریبان آن را خارآوار، رج در رج کرده، است‌کنده سنگین نیز که به

کوهی از سنگ سخت می‌ماند در زیر دامن دیبای وی نهان شده است.

کلمه مثال ۳۱: مقصود از مصراع دوم بیت: «تیر باران سحر دارم سپر چون نفکند این کهن‌گرگ خشن بارانی از غوغای من»

در کدام گزینه آمده است؟

(۴) گرگ باران دیده، آسمان

(۳) باز کبود رنگ، باران

(۲) آسمان کبود، باران

(۱) آسمان کبود، گرگ باران دیده

پاسخ: گزینه «۱» کهن‌گرگ استعاره مصرّحه از آسمان / بارانی خشن استعاره مصرّحه از رنگ کبود آسمان - اگر مقصود تنها معنی خشن بود باز

کبود رنگ درست است در گزینه ۳ - زیرا بازی که پشت آن کبود و تیره و چشم‌هایش سیاه‌رنگ باشد را خشن یا خشین گویند. از سوی دیگر، در میان

بارانی و گرگ پیوندی ایهام‌گونه است، زیرا گرگ باران‌دیده ضرب‌المثل است در سخت‌جانی و کاردیدگی با توجه به این‌که در مصراع دوم این بیت کهن

گرگ ابتدا آمده دانشجو ممکن است گزینه ۴ را به اشتباه بگیرد.

کلمه مثال ۳۲: مصراع دوم این بیت به چه معناست؟

کشتی و رسم جبل! ماهی و مقلوب یم

ملک جم و عمر نوح بادت و در بزم تو

(۱) در محفل تو پیاله‌ی شراب و رسم باده‌نوشی و ساغر بلورین و می همیشه برقرار باشد.

(۲) کشتی و رسم ماهی‌گیری همیشه بر دوام باد.

(۳) در محفل تو رسم باده‌نوشی همیشه برقرار است.

(۴) در مجلس تو همیشه پیاله‌ی شراب و رسم باده‌نوشی و ساغر بلورین و می جاودان است.

پاسخ: گزینه «۱» واو در مصراع دوم، معنای ملازمت و همراهی دارد و از آنجا که عبارت دعایی است، بدین معنا خواهد بود: در بزم تو جام شراب و

رسم باده‌نوشی و همچنین ساغر بلورین و می، همراه هم، برقرار باشند.

که مثال ۳۳: این بیت در وصف چیست؟

«ترش و شیرین است قدح و مدح من با اهل عصر»

از عنب می پخته سازند و ز حصرم نوتیا»

(۱) شراب و غوره

(۲) نکوهش و ستایش خاقانی هم‌روزگاران را

(۳) سروده‌های سنجیده خاقانی

(۴) می پخته و غوره‌ی ترش

پاسخ: گزینه «۳» خاقانی می‌گوید: نکوهش و ستایش من برای هم‌روزگارانم ترش و شیرین می‌افتد؛ برای کسانی خوش و برای کسانی ناخوش است، تا این‌جا دانشجو ممکن است گزینه (۲) را به اشتباه پاسخ صحیح برگزیند، در حالی‌که منظور از نکوهش و ستایش خاقانی، کل سروده‌های اوست که هم شامل اشعار نکوهش و هم شامل سروده‌های ستایش اوست. می‌گوید: به هر روی، سروده‌های من آن‌چنان سنجیده است که همگان آن را ارج می‌نهند و گرامی می‌دارند، بدان‌سان که از انگور شیرین می‌پخته سازند که دلپذیر همگان است و در نوشیدن آن پروا نمی‌کنند و از غوره‌ی ترش توتیا که آن را به چشم می‌کشند.

که مثال ۳۴:

می تا خط ازرق قدح کش

خط درکش زهدپروران را

چه چیز را توصیه می‌کند؟

(۱) نکوهش کردن زهد و پارسایی و ستایش باده‌نوشی

(۲) باده‌نوشی توأم با زاهد و پارسا بودن

(۳) بسیار باده نوشیدن و پرهیز از زهد و پارسایی

(۴) باده‌نوشی بسیار توأم با بی‌ارچی به زهد و پارسایی

پاسخ: گزینه «۴» در گزینه (۱) باده‌نوشی را ستایش نمی‌کند؛ بلکه آن را توصیف می‌کند و دانشجو ممکن است این گزینه را با گزینه ۴ اشتباه بگیرد. کشیدن می تا خط ازرق: کنایه از باده‌نوشی بسیار، زیرا بدین‌سان نیمه‌ی بیشترین جام پر است. / خط درکشیدن: در معنی بی‌ارج شمردن و باطل ساختن. بنابراین معنی نکوهش کردن نمی‌دهد.

که مثال ۳۵: مفهوم این بیت بر کدام گزینه دلالت دارد؟

ز آهوی سیمین طلب گاو زرین

که عیدی در او خون قربان نماید

(۱) از ساقی سیمین گاو طلایی طلب کن که در عید قربان درخور قربانی کردن باشد.

(۲) از ساقی سیمین صراحی و جامی، به شکل گاو از طلا طلب کن که باده‌اش گلگون و سرخ باشد.

(۳) از ساقی سیمین جام شرابی بخواه که مانند خون قربانی در عید قربان سرخ باشد.

(۴) از ساقی سیمین تن، جام طلایی به شکل سر گاو بخواه که گلگون و سرخ باشد.

پاسخ: گزینه «۲» دانشجو ممکن است گزینه (۴) را اشتباه بگیرد در صورتی که با کمی دقت معلوم می‌شود که مراد شاعر، جام شراب است و شراب سرخ‌رنگ درون جام را در نظر دارد، نه فقط خود جام را.

که مثال ۳۶: آب به ترتیب در این بیت در چه معانی به کار رفته است؟

زر آب دیدی، می‌نگر، می‌برده آب کار زر

ساقی به کار آب در آب محابا ریخته

(۱) زرامیخته با آب روان، ارج و آبرو، باده‌نوشی، ارج و آبرو

(۲) زرامیخته با آب، رونق و جلا و درخشندگی، آب فروشی، ارج و اعتبار و آبرو

(۳) طلای آب داده، ارج و آبرو، رونق و جلا، باده‌نوشی

(۴) زرامیخته با آب، رونق و جلا و درخشندگی، باده‌نوشی، آبرو و ارج

پاسخ: گزینه «۴» دانشجو ممکن است گزینه (۱) را اشتباه بگیرد، در حالی‌که باید در معنی دوم آب که همراه با زر آمده دقت کند و در این معنا رونق و جلا و درخشندگی بهتر است و آب چهارم با فعل ریخته معنی آبرو و ارج می‌دهد.

که مثال ۳۷: در بیت زیر ترس خاقانی از چیست؟

«جنبید شیب مفرعه‌ی صبحدم کنون

ترسم که نقره‌ی خنگ به بالا برافکنند»

(۱) تاختن اسب سپید

(۲) دمیدن روز روشن و پایان زمان باده‌نوشی صبحگاهی

(۳) دمیدن روز روشن و به پایان رسیدن زمان

(۴) دمیدن روز روشن و آغاز نوشیدن باده‌ی صبحگاهی

پاسخ: گزینه «۲» شیب مفرعه: دنباله و رشته تازیانه و استعاره مصرحه از نخستین پرتوهای خورشید که هنگام صبح بر آسمان بدمد.

که مثال ۳۸: مقصود «تضعیف» در این بیت به چه چیزی اشاره دارد؟

«لعب دهر است چو تضعیف حساب شطرنج

گرچه پایان طلبندش نه همانا بینند»

(۱) دو برابر کردن، اشاره به داستان انوشیروان

(۲) دو برابر نهادن هر خانه شطرنج بر پایه‌ی خانه‌ی پیشین، داستان بزرگمهر

(۳) کم کردن هر خانه شطرنج از خانه پیشین، داستان بزرگمهر و انوشیروان

(۴) کاستن شماره هر خانه از شطرنج، داستان انوشیروان

پاسخ: گزینه «۲» تضعیف: دو برابر کردن، افزودن شمار برخورد آن، مانند افزودن چهار بر چهار که هشت می‌شود؛ تضعیف حساب شطرنج آن است

که هر خانه شطرنج بر پایه‌ی خانه‌ی پیشین آن دو برابر نهاده شود. و تلمیح دارد به داستان بزرگمهر و انوشیروان.

گزینه‌ای که ممکن است، به اشتباه، صحیح تلقی شود: گزینه (۳) است ممکن است. معنی تضعیف از ضعف یعنی نقصان پذیرفتن گرفته شود.

که مثال ۳۹: با توجه به بیت زیر کدام گزینه ابهام ندارد؟

«از اسب پیاده شو بر نطح زمین رخ نه

زیر پی پیلش بین شهمات شده نعمان»

(۱) اسب، پیاده

(۲) نطح زمین، رخ نهادن

(۳) پی پیل، شهمات شدن

(۴) زمین، نعمان

پاسخ: گزینه «۴» اسب، پیاده، نطح، رخ، پی پیل، شهمات همگی از اصطلاحات بازی شطرنج هستند هم می‌توان آن‌ها را در این معنی به کار گرفت و

هم در معنای حقیقی، اما زمین و نعمان ابهام ندارند و فقط در معنای واقعی به کار رفته‌اند.

که مثال ۴۰: این بیت در وصف چیست؟

«آن خایه‌های زرین از سقف نیم‌خایه

سیماب شد چو برزد سیماب آتشین سر»

(۱) ستارگان

(۲) خورشید و روشنایی روز

(۳) زوال تاریکی شب و طلوع خورشید

(۴) طلوع خورشید و زوال ستارگان

پاسخ: گزینه «۴» «سیماب آتشین سر» استعاره از خورشید است که هنگامی که طلوع می‌کند، خایه‌های زرین (ستارگان) از بین می‌روند (مانند جیوه

فرار می‌کنند و محو می‌شوند).

که مثال ۴۱: درون مایه این بیت در کدام گزینه آمده است؟

«تو را مقامر صورت کجا دهد انصاف

تورا هلیله‌ی زرین کجا برد صفا؟»

(۱) قماربازی

(۲) نکوهش جهان

(۳) طب سنتی

(۴) گله و شکایت از جهان

پاسخ: گزینه «۲» چرا که خاقانی می‌گوید بازی‌های دنیا مانند داروی تلخ هلیله است که صفرای عاشقان آستانه وحدت را درمان نمی‌کند. هلیله زرد

یا هلیله زرین نام گیاهی است که ارزش دارویی فراوان دارد اما زردآب را می‌افزاید.

کلمه مثال ۴۲: در این بیت مفهوم مصراع دوم بر کدام گزینه تأکید دارد؟

«هم در او افعی گوزن آسا شده تریاق دار»

هم گوزنانش چو افعی مهره‌دار، اندر قفا»

(۱) مایعی که در گوشه چشم گوزن گرد آید پادزهر است (باور پزشکی - طب سنتی).

(۲) باور پزشکی که بر طبق آن وقتی گوزن بیمار می‌شود طلب مار افعی می‌کند.

(۳) بر طبق باور پزشکی که افعی مانند گوزن پادزهر دارد.

(۴) گوزنان مانند افعی پشت سرشان مهره‌دار شدند.

پاسخ: گزینه «۲» گزینه احتمالی: گزینه «۱» اگرچه این گزینه درست است، مفهوم مصراع اول را بیان می‌کند، نه مصراع دوم را.

کلمه مثال ۴۳: در این بیت دانه‌زن به چه معنی است؟

«جو به جو هر چه زن دانه‌زن از جو بنمود»

خبر آن ز شفا یا ز خطر باز دهید»

(۱) جمع کننده دانه‌های جو (۲) پاشنده دانه‌های جو (۳) درمان کننده بیمار با جو (۴) فالگیر و افسونگر

پاسخ: گزینه «۴» دانه‌زن: جوزن - گونه‌ای از زنان افسونگر نوعی از جادویی باشد که زنان ساحره در هندوستان دانه ارزن یا جو را به زعفران یا

زردچوبه رنگین ساخته و افسون خوانده آن دانه را بر کسی زنند که خواهند افسونش کنند.

معنی بیت: خاقانی می‌گوید: هر چه زن افسونگر برای درمان بیمار انجام داده است، نکته به نکته خبر آن را چه بهبود باشد چه خطر باز گویند.

گزینه احتمالی: ممکن است دانشجو با توجه به معنی بیت گزینه ۳ را برگزیند، اما گزینه ۴ صحیح است.

کلمه مثال ۴۴: این بیت در ستایش کیست؟

«عطسه او آدم است عطسه‌ی آدم مسیح»

اینست خلف کز شرف، عطسه‌ی او بود باب»

(۱) در ستایش حضرت آدم (ع)

(۲) در ستایش حضرت مسیح (ع)

(۳) در ستایش پیامبر (ع)

(۴) در ستایش خود خاقانی و فرزندش

پاسخ: گزینه «۳» خاقانی مسیح (ع) را عطسه‌ی آدم دانسته است و آدم را عطسه‌ی پیامبر و از سر ستایش پیامبر (ص) گفته است: خوشا به حال آن

پسر برومند و برازنده که پدر زاده‌ی اوست و آن چنان ارجمند و والاست که پدر را بدو می‌شناسند و باز می‌خوانند. نتیجه و پرورده‌ی آدم، محمد (ص) است

و عیسی نتیجه و پرورده‌ی آدم، خوشا فرزندی که از راه بزرگی پدر نتیجه و پرورده‌ی او بوده است.

کلمه مثال ۴۵: مفهوم این بیت در کدام گزینه آمده است؟

«چون باد زندنیجی کهسار برکشد»

بر خاک و خاره سندس و خارا برفاکنند»

(۱) رفتن زمستان و فرا رسیدن بهار با بهره گرفتن از فرهنگ پوشش مردم

(۲) وصف آمدن بهار با بهره‌گیری از آداب و رسوم فردی

(۳) وصف پوشش و لباس مردم و با الهام از آمدن بهار

(۴) الهام از نوع پوشش و لباس مردم برای توصیف زمستان و بهار

پاسخ: گزینه «۱» زندنیج در معنی کرباس، سندس: گونه‌ای دیبای ابریشمین زربافت - خارا: گونه‌ای لباس ابریشمی عتابی که موج‌دار و خط در خط

است. در این بیت، به طور خلاصه فرهنگ پوشش مردم زمان خاقانی وصف می‌شود، ولی خاقانی از آن برای رفتن زمستان و آمدن بهار استفاده کرده است.

معنی بیت چنین است: آن‌گاه که باد برف‌های کوه را می‌روید، خورشید یا باد خاک را به گل‌ها و سبزه‌ها می‌آراید.

گزینه ۴ اگر به رفتن زمستان و آمدن بهار اشاره می‌کرد، درست به نظر می‌رسید اما در این بیت فقط زمستان و بهار را توصیف می‌کند.

کلمه مثال ۴۶: منظور از «سه سرهنگ» و «دوم اختر» در این بیت چیست؟

دورباش قلمش چون به سه سرهنگ رسید

از دوّم اخترش افسان به خراسان یابم

(۱) استعاره از خورشید، بهرام و کیوان؛ تیر

(۲) سه فلک، دو اختر

(۳) سه فلک، تیر

(۴) خورشید، بهرام و کیوان، اختر دوم

پاسخ: گزینه «۱» در این بیت سه سرهنگ استعاره مصرّحه از خورشید، بهرام و کیوان است که در منش، مذکر و نیرومند تصوّر می‌شدند و شایسته

سپهسالاری و سرهنگی فرض می‌شدند. در این بیت دور باش مانند تیزگر قلم به کار رفته است و تیر که دبیر چرخ است با تشبیه مضمّر به آن مانند شده است.

کلمه مثال ۴۷: منظور از «هندی» و «مصری» در این بیت چیست؟

هندی او همچو زنگی آدمی خور، در مصاف

مصری او چون عرابی، تیزمنطق در سخا

(۱) شمشیر، قلم

(۲) قلم، شمشیر

(۳) برده‌ی هندی، غلام مصری

(۴) جنگجوی هندی، جنگجوی مصری

پاسخ: گزینه «۱» هندی و مصری کنایه‌های ایما از شمشیر و قلم است. شمشیر ممدوح در هنگام جنگ مانند زنگیان، خون‌خوار است و قلم او هنگام نوشتن فرمان‌ها و حکم‌های بخشش مانند عرب‌ها شیوا سخن است. پاسخ احتمالی گزینه «۲» است.

کلمه مثال ۴۸: «گل به بیل کسی داشتن» در این بیت کنایه از چیست؟

گل به بیل تو ندارم من و گلگون قدحی

می خورم تا ز گل گور دمد خار، مرا

(۱) زیر بار منت کسی بودن

(۲) فریفتن کسی

(۳) نزد کسی بسیار عزیز بودن

(۴) نزد کسی ارج و آبرو داشتن

پاسخ: گزینه «۴» «گل به بیل کسی داشتن» کنایه از نزد کسی ارج و آبرو داشتن.

کلمه مثال ۴۹: «پنبه گرفتن» و «ساختن دوکدان از آتش» کنایه از چیست؟

پنبه‌گیر ای جان دشمن! ز آن تنی

کو ز ترکش دوکدان خواهد نمود

(۱) پنبه کردن / دلاوری کردن

(۲) آشفته کردن / ترک خانه‌نشینی

(۳) گریزاندن و فراری دادن / زبون شدن

(۴) گریزاندن و متفرق ساختن / فرو نهادن دلاوری و زبون شدن

پاسخ: گزینه «۴» پنبه گرفتن: پنبه کردن - گریختن - گریزانیدن پریشان و پراکنده ساختن و متفرق گردانیدن. خاقانی پنبه گرفتن را در معنای کنایه گریز گرفتن و پای به گریز نهادن به کار برده است. ساختن دوکدان از ترکش: کنایه فعلی از فرو نهادن دلاوری و زبون شدن و خانه‌نشینی شدن. پاسخ احتمالی: گزینه ۳ نیز صحیح است، اما گزینه ۴ دقیق‌تر است.

کلمه مثال ۵۰: در این بیت «نمک و سعتن نداشتن» کنایه از چیست؟

چه چشم شوخِ سعتریانم نماند آبی

چه چشم سعتری؟ نمک و سعتری ندارم

(۱) مستمندی و بینوایی

(۲) صادق و راستکار بودن

(۳) ریگی در کفش نداشتن

(۴) ریاکار نبودن

پاسخ: گزینه «۱» سعتن: آویشن گیاهی که فقرا از آن نان خورش سازند و خشک کرده، به عنوان دوا به کار برند به فارسی آویشن گویند.

کلمه مثال ۵۱: در این بیت «پی کور رفتن» کنایه از چیست؟

ای مرکب عمر رفته پی کور

ز آن سوی جهان هبات جویم

(۱) دنبال شخص کور رفتن و از او دستگیری کردن

(۲) پاک کردن نشان و اثر رفتن شخص کور

(۳) بر جای نگذاشتن نشان و اثر رفتن

(۴) دنبال چیزی نافرجام رفتن

پاسخ: گزینه «۴» پی کور رفتن: نشان و اثر رفتن را پاک کردن، به گونه‌ای که جویندگان نتوانند رد رفته را بردارند و به او راه یابند، دنبال چیزی نافرجام رفتن.

کلمه مثال ۵۲: این بیت در وصف چیست؟

حبشی زلف یمانی رخ زنگی خال است

که چو ترکانش تتق رومی خضرا بینند

(۱) غلام یمنی و زنگی

(۲) کعبه

(۳) زن زیبارویی که چادری از دیبای سبز بر سر انداخته است.

(۴) معشوق زیباروی ترک

پاسخ: گزینه «۲» حبشی زلف: استعاره از حلقه‌ای که بر کعبه انداخته‌اند. یمانی رخ: استعاره از آیه‌ها و نقش‌هایی که با زر بر جامه‌ی کعبه نگاشته‌اند. زنگی خال استعاره از سنگ سیاه کعبه در مصراع دوم با تشبیه مفصل کعبه به زنی ترک مانند شده است که چادری از دیبای سبز رومی بر سر انداخته است. پاسخ احتمالی: گزینه (۳) با توجه به این‌که معنی مصراع دوم را ذکر شده است، ممکن است این گزینه به عنوان پاسخ صحیح در نظر گرفته شود.

که مثال ۵۳: معنی مجلی و مضماری در این بیت چیست؟

بل مرا این مرامت با قدما

که مجلی منم در این مضماری

(۱) روشن کننده تاریکی / میدان اسبدوانی

(۲) اسب اول / میدان اسبدوانی

(۳) اسبی که از همه پیشی گیرد / میدان معارضه

(۴) سبقت گرفتن / معارضه

پاسخ: گزینه «۲» مجلی: روشن کننده، اسب اول که از همه اسبان مسابقه پیشتر باشد. مضماری: میدان اسبدوانی. (برای توضیح بیشتر رجوع شود به قصیده ۵۷، بیت ۱۹۵ با عنوان درونمایه مفاخره).
پاسخ احتمالی: گزینه ۳. مضماری: میدان اسبدوانی است، نه میدان معارضه که در آن اسبان را امتحان می‌کنند.

که مثال ۵۴: مفهوم این بیت بر چه چیزی استوار است؟

در ممزج باشم و ممزوج کوثر خاطر

در معرّج غلتم و معراج رضوان جای من

(۱) جام نفیس داشتن

(۲) مفاخره

(۳) حساب حال

پاسخ: گزینه «۲» شاعر می‌گوید: در جامه‌ی نفیس و منقش می‌غلطم در حالی که بهشت معراج من است و جای من است. بنابراین در آن اشاره‌ای به سخنوری نشده، پس گزینه (۴) غلط است. منظور شاعر بیان جامه‌ی گران‌بهایش نیست، بلکه بیان مقام بلند و والای اوست پس گزینه (۱) نمی‌تواند صحیح باشد. پاسخ احتمالی گزینه (۳) در حالی که حسب حال بیشتر در مواردی به کار می‌رود که شاعر از بخت و روزگار ناله می‌کند و شکایت دارد. مفاخره بیشتر در مفاهیم برتر شمردن خود به کار می‌رود. در این بیت نیز شاعر احساس برتری دارد پس محور آن مفاخره است.

که مثال ۵۵: این بیت، به ترتیب، در وصف چیست؟

نالنده اسقفی ز بر بستر پلاس

رومی لحاف زرد به پهنا برافکند

(۱) ذغال - آتش

(۲) آتش - ذغال

(۳) شب - خورشید

(۴) شب - ستارگان

پاسخ: گزینه «۱» نالنده اسقف استعاره مصرّحه از ذغال. ذغال به هنگام سوختن آوایی دارد. اسقفان سیاه جامه‌اند از این روی ذغال، به اسقفی نالان مانند شده است که در بستر بیماری است. بستر پلاس: استعاره مصرّحه از خاکستر، رومی لحاف زرد: استعاره از آتش / معنی: ذغال بر فراز خاکستر آتش پهن می‌کند و می‌گستراند (پاسخ احتمالی: گزینه ۲).

که مثال ۵۶: «مولوزن» و «چوخوا» در این بیت به چه معنی است؟

مرا بینند در سوراخ غاری

شده مولوزن و پوشیده چوخوا

(۱) چنگزن و نوازنده‌ی چنگ / دیبا

(۲) ساز زن / جامه پشمینه‌ی زاهدان مسیحی

(۳) نی زن / جامه‌ی پشمینه‌ی صوفیان

(۴) ناقوس زن / جامه‌ی پشمینه‌ی زاهدان مسیحی

پاسخ: گزینه «۴» مولو: نوعی نی است که کشیشان در کلیسا نوازند و ناقوس نیز گفته‌اند. / چوخوا: جامه‌ای پشمین که زاهدان مسیحی پوشند. / یعنی مرا می‌بینند که چون راهبان مسیحی در سوراخ غاری نی می‌نوازم و پشمینه‌پوش شده‌ام.
پاسخ احتمالی: گزینه ۳ در صورتی که چوخوا: جامه پشمینه زاهدان مسیحی است، نه صوفیان.

که مثال ۵۷: شاعر در این بیت چه چیز را نکوهش می‌کند؟

چون موی خوک درزن ترسا بُود چرا

تار ردای روح به درزن درآورم

(۱) بددینی ترسایان

(۲) ستایش فرومایگان

(۳) پلیدی خوک

(۴) بدزبانی

پاسخ: گزینه «۲» شاعر از تار به استعاره مصرّحه زبان را می‌خواسته که در تن به تار می‌ماند. اگر تار زبان را در ستایش فرومایگان به سوزن درآورم تا دیبای سخن را بدان ببافد و بدوزد، کاری ناشایست کرده است. داوطلب ممکن است گزینه ۱ را به اشتباه صحیح بداند.

که مثال ۵۸: معنی این بیت در کدام گزینه است؟

در چنبر دَف، آهو و گور است و یوز و سگ

کاین صف بر آن کمین به مدارا برافکنند

(۱) در گردی دَف نگاره‌های جانداران نگاهشته شده که شکیبا در کمین یکدیگر مانده‌اند.

(۲) آهو، گور، یوز و سگ برای حمله بردن صف بسته‌اند.

(۳) آهو، گور، یوز و سگ در کمین یکدیگر نشستند.

(۴) در گردی دَف، نقش جاندارانی چون آهو، گور، یوز و سگ حک شده است و با یکدیگر مدارا می‌کنند.

پاسخ: گزینه «۱» آهو، گور، یوز و سگ که مراعات‌النظیرند، مجازاً به جای نقش و نگارشان به کاربرده شده است. خاقانی به جای این که از نگاره‌های آن حیوانات یاد کند از جانداران یاد کرده است و آن‌گاه آن‌ها را در کمین یکدیگر نشانده است.
پاسخ احتمالی: گزینه «۴» فرق این گزینه با گزینه «۱» در این است که در گزینه فوق جانداران با هم مدارا می‌کنند در حالی که در گزینه «۱» در کمین هم نشسته‌اند.

که مثال ۵۹: معنی این بیت در کدام گزینه صحیح نیست؟

تو و دست دستان و مرغول مرغان

گر آن غول صد دست دستان نماید

(۱) خاقانی اندرز می‌دهد که اگر غول سپهر صدگونه نیرنگ می‌زند تا ما را بفریبد و بیازارد ما می‌توانیم از آوازهای خوش و نوای دلاویز مرغان یاری بجویم و آزارهای آسمان را از یاد ببریم.

(۲) از آوازهای خوش مرغان بهره می‌بریم تا آزارهای آسمان را از یاد ببریم.

(۳) اگر آسمان صدگونه فریب به کاربرد از آواز مطربان برای دفع آن بهره می‌بریم.

(۴) اگر آسمان صدگونه نیرنگ به کاربرد از آواز پرندگان صد نغمه به کار می‌بریم تا آزارهای آسمان را از یاد ببریم.

پاسخ: گزینه «۳» در همه‌ی گزینه‌ها پاسخ صحیح آمده است، به جز گزینه‌ی ۳

پاسخ احتمالی: گزینه ۲ چون مختصرتر است و کلی‌تر است ممکن است دانشجو آن را غلط بداند.

که مثال ۶۰: منظور از «سپید ناخن‌دار» و «سیاه نابینا» چیست؟

جهان به چشمی ماند در او سیاه و سپید

سپید ناخن‌دار و سیاه نابینا

(۱) روز - شب

(۲) مرض ناخن - کوری

(۳) سپیدی روز - تاریکی شب

(۴) کوری - چشم جهان

پاسخ: گزینه «۳» جهان با تشبیهی آشکار، به چشم مانند شده است، زیرا که سپیدی و سیاهی در اوست. سپیدی و سیاهی را می‌توانیم کنایه‌های ایما از روز و شب بدانیم. چشمان جهان قادر به دیدن نیست، زیرا سپیدی آن ناخن‌دار است و سیاهی آن که بینایی چشم از آن است کور و تاریک است.
پاسخ احتمالی: گزینه ۴ در صورتی که در اینجا منظور روز و شب است. / سپید - سیاه: آرایه‌ی تضاد دارند.

که مثال ۶۱: معنی «تثلیث» و «تربیع» در کدام گزینه نیامده است؟

ز تثلیثی کجا سعد فلک راست

به تربیع صلیب باد پروا

(۱) حالتی که در میان دو سیاره ۱۲۰ درجه فاصله باشد. / میان دو سیاره ۹۰ درجه باشد.

(۲) تثلیث سعد است، تربیع نحس است.

(۳) چهار برج فاصله میان دو سیاره / چهار برج فاصله میان دو سیاره.

(۴) سه برج فاصله میان دو سیاره / چهار برج فاصله میان دو سیاره.

پاسخ: گزینه «۴» معنای تثلیث و تربیع در همه‌ی گزینه‌ها درست است. معنی: خاقانی آرزو دارد که خجستگی سپهر، شومی چلیپا را از بین ببرد تا ممدوح وی آندرونیکوس کمندوس که چلیپاپرست و ترساست از گزند روزگار به دور و برکنار ماند.
پاسخ احتمالی: گزینه «۳»؛ ممکن است گزینه (۳) با (۴) اشتباه گرفته شود.

کلمه مثال ۶۲: خاقانی در این بیت از چه امری خبر می‌دهد؟

گل مژه‌های است نقطه ساکن‌نمای خاک

گردون کمان گروهه بازی است کاندرا او

(۲) ساکن بودن زمین

(۱) ساکن نمایی زمین و گردان بودن آن

(۴) ساکن بودن خاک

(۳) گردان بودن خاک

پاسخ: گزینه «۱» در این بیت گردون با تشبیه بلیغ به کمان گروهه مانند شده است. خاک نیز با تشبیه بلیغ یک بار به نقطه و دیگر بار به گل مهره مانند شده است. نکته‌ای که در این بیت خاقانی بسیار شگفت‌انگیز است، ویژگی است که برای خاک یا زمین آورده شده است و آن ساکن‌نمایی است. از نظر خاقانی زمین ساکن نیست، ساکن می‌نماید و در واقع گردان است. این همان ویژگی است که امروز زمین را متحرک می‌دانیم.

پاسخ احتمالی: در گزینه (۲) ممکن است گمان شود خاقانی نمی‌دانسته زمین گردان است.

کلمه مثال ۶۳: این بیت:

تا کاهش دقش به مکافا برافکند

شب را ز گوسپند نهد دنبه آفتاب

در توصیف چیست؟

(۲) فریفتن خورشید و آغاز انقلاب شتوی

(۱) آمدن خورشید به برج بره و آغاز انقلاب صیفی

(۴) آمدن خورشید به برج بزغاله و انقلاب شتوی

(۳) آمدن خورشید به پیکره‌ی بزغاله و فرا رسیدن شب یلدا

پاسخ: گزینه «۱» اکنون خورشید به برج بره می‌رسد و بهار آغاز می‌گردد شب او را می‌فریبد و او را با کاستن به بیماری دق دچار می‌کند، بدین گونه است که اندک اندک بر روی می‌افزاید و از شب می‌کاهد بنابراین انقلاب صیفی آغاز می‌شود.

دنبه نهادن: رفتار جادوگران برای به تدریج لاغر شدن و مردن کسی (برای توضیح بیشتر رجوع شود، به قصیده‌ی ۴۳، بیت ۶۸ - با عنوان درون‌مایه‌ی نجوم)

گزینه احتمالی: ممکن است گزینه «۴» صحیح گرفته شود در صورتی که اگر معنای تک‌تک واژگان دانسته شود، این اشتباه صورت نمی‌گیرد.

کلمه مثال ۶۴: معنی این بیت در کدام گزینه آمده است؟

مرا به طنز چو خورشید خواند آن جوزا!

زبون تر از ماه سی روزه‌ام مهی سی روز

(۱) من در سراسر سی روز پیوسته از ماه سی روزه زبون‌ترم آن بلندپایه (رشید الدین وطواط) مرا به طنز خورشید گفته است.

(۲) من هر سال سی روز مانند ماه سی روزه زبونم. قلم او که دو پیکر است، به طنز مرا چون خورشید خواند.

(۳) من در سراسر سی روز ماه از ماه سی روزه زبون‌ترم قلم او که دوپیکر است از سر نیشخند مرا مانند خورشید خوانده است.

(۴) من در سراسر سال سی روزه پیوسته مانند ماه سی روزه زبون‌ترم آن بلند پایه (رشید وطواط) مرا از سر نیشخند خورشید خوانده است.

پاسخ: گزینه «۱» جوزا در معنی مجازی بلندپایه به کار رفته است که معنی لغوی آن توأمان و دوپیکر است و یکی از برج‌های دوازده گانه است در گزینه (۲) و (۴) غلط است. چون در این بیت سخن از سال به میان نیامده است، سخن از قلم نیز در این بیت نیامده است. بنابراین گزینه ۳ غلط است.

پاسخ احتمالی: گزینه (۴) ولی تفاوت آن در این است که لفظ سال را به کار برده در حالی که در این بیت سخن از سال به میان نیامده است.

کلمه مثال ۶۵: منظور از «حرف صولجان‌فش»، «صفر مفلس» در این بیت چیست؟

آمد ز صفر مفلس و ز صفر شد توانگر

از حرف صولجان‌فش، زبرش دو گوی ساکن

(۲) برج بره، برج حوت

(۱) نشانه برج ماهی (حوت) علامت برج حمل

(۴) برج ۱۱ که برج حوت است، برج حمل که بره صفر است.

(۳) شکل چوگان، عدد صفر

پاسخ: گزینه «۴» حرف صولجان‌فش مقصود حرف ی و دوگویی دو نقطه آن است. حرف «ی» نشانه‌ی برج ماهی است صفر از لغت اوستایی به معنی حلقه است. علامت برج حمل است در تقویم از آن‌جا که برج نخستین بره صفر نامیده می‌شده است، برج ماهی «یا» خوانده شده است که در شمار جَمَل یا ابجد برابر است با یازده: ی - ده - ا - یک.

پاسخ احتمالی: گزینه (۱) با این که درست است ولی گزینه (۴) دقیق‌تر و کامل‌تر است.

کلمه مثال ۶۶: درباره‌ی این بیت کدام گزینه صحیح است؟

تاج تو تدویر چرخ، تخت تو تربیع عرش

در تو به تثلیث ذات صولت و عدل و حکم

- (۱) تدویر: فلک کوچک که میان فلک دیگر باشد، تربیع: چهار گوشه ساختن و در اصطلاح نجوم دو کوكب بودن، تثلیث: مذهب سه‌گانه پرستی ترسایان.
 (۲) تدویر: هر فلکی از افلاک هفت‌گانه، تربیع: چهار برج، خدای را سه دانستن.
 (۳) تدویر: فلک کوچک میان افلاک دیگر، انقلاب بهاری، مذهب سه‌گانه ترسایان.
 (۴) چهار برج، فلک کوچک، مذهب سه‌گانه ترسایان.

✓ پاسخ: گزینه «۱» تدویر در اصطلاح علم هیئت، فلکی خرد برای هر اختر است که بر زمین محیط نمی‌شود و میان فلک دیگر قرار گرفته است. تربیع یعنی فاصله دو کوكب ۹۰ درجه باشد که نشان از نحوست دارد و تثلیث به اعتقاد ترسایان (أب، این و روح القدس) اشاره دارد.

کلمه مثال ۶۷: این بیت در توصیف کیست؟

در خُتنی روی تو حجله‌ی زنگی عروس

در یمنی جزع تو، حجره‌ی هندی صنم

- (۱) وصف کعبه (۲) توصیف معشوق (۳) توصیف ممدوح (۴) توصیف شکل و شمایل مکه
 ✓ پاسخ: گزینه «۳» خاقانی این بیت را در وصف معشوق خود به کار برده است. روی تو مانند اهل ختن زیباست و جایگاه زلف سیاه توست و در چشم خانه تو مردمک سیاه می‌باشد.

پاسخ احتمالی: گزینه (۴) با توجه به این‌که خاقانی اشعاری در توصیف کعبه بدین مضمون دارد، اگر دقت نشود ممکن است تصور شود شاعر در این بیت شکل و شمایل کعبه را توصیف می‌کند.

کلمه مثال ۶۸: منظور از «آب خزان» چیست؟

گر چه نیسانم خزان آرد من اندر ذهن و طبع

آتش نیسان نه بل کآب خزان آورده‌ام

- (۱) باده که در پاییز پرورده می‌شود (۲) باران پاییزی (۳) اشک (۴) شراب صبحگاهی
 ✓ پاسخ: گزینه «۲» شاعر معتقد است که در خزان و افسردگی می‌تواند با اندیشه و قریحه‌اش آتش بهار و باران پاییزی به ارمغان آورد.

کلمه مثال ۶۹: این بیت با کدام گزینه تناسب دارد؟

جهان چیست از هیچ جایی که در وی

دل آشنا هیچ جایی نیبم

- (۱) این جهان پاک خواب کردارست
 (۲) سیلاب نیستی را سر در وجود من ده
 (۳) اگر تو به هر که دنیا بدهند حیف باشد
 (۴) بر خوان این جهان زده انگشت در نمک
 آن شناسد که دلش بیدار است
 کز خاکدان هستی بر دل غبار دارم
 وگرت به هر چه عالم بخرند رایگانی
 ناخورده دست شسته از این بی‌نمک ابا

✓ پاسخ: گزینه «۱» بیت گزینه (۳) در مفهوم والایی و ارزش و بهای والای معشوق است و با بیت صورت سؤال تناسبی ندارد. بیت گزینه (۲) وصف کسی است که از دنیا به تنگ آمده و نیستی و فنا می‌طلبد و بیت گزینه (۴) نیز تناسبی ندارد اما بیت گزینه (۱) که از سروده‌های رودکی است با بیت صورت سؤال تناسب دارد و هر دو به هیچ بودن و بی‌پایه و اساس بودن و خواب‌گونه بودن دنیا اشاره دارند.

آزمون فصل ششم

کله ۱- این بیت بر چه چیزی تأکید دارد؟

چه جای زند و استا هست با زردتشت و خَراش

تویی خاقانیا طفلی که استاد تو دین بهتر

(۱) یکتاپرستی

(۲) با دو تار خویش از یکتایی خدا گفتن

(۳) برتری دین شاعر بر دین زرتشت

(۴) نکوهش نوازندگان ترسایی

کله ۲- شاعر چه چیزی را نکوهش می‌کند؟

بدان صفت که ز نم [آینه ز تَف] خَراق

بسوخت جان من از آز و طبع زنگ گرفت

(۱) آتش

(۲) سوختن در آتش عشق

(۳) آز و حرص

(۴) عشق

کله ۳- شاعر در این بیت چه چیز را توصیه می‌کند؟

دیودلی کن، بدزد از فلک این یک دو دم

پیش کز آسیب روز بر دو یک افتد صبح

(۱) غنیمت داشتن فرصت

(۲) غنیمت داشتن باده‌نوشی

(۳) غنیمت داشتن زمان باده‌نوشی

(۴) غنیمت داشتن زمان شادی

کله ۴- «دندان سپید کردن» و «لب کبود شدن» در این بیت به ترتیب به چه معناهایی به کار رفته است؟

از تَب نکنم کبود هر دم

دندان نکنی سپید تالَب

(۱) خندیدن، بیماری

(۲) تب کردن، فریاد زدن

(۳) تب کردن، خندیدن

(۴) تب کردن، فریاد زدن

کله ۵- در این بیت منظور از «ثالث سعدان» چیست؟

خلق او ثالث سعدان به خراسان یابم

دل او ثانی خورشید فلک دائم و باز

(۱) سعد اکبر

(۲) سعد اصغر

(۳) سه ستاره خجسته

(۴) برجیس و ناهید

کله ۶- «مجاهز ارواح» در این بیت کنایه از چیست؟

دلش خلیفه‌ی کتاب معلم اسما

دمش خزینه‌گشای مجاهز ارواح

(۱) فرشتگان الهی

(۲) میکائیل

(۳) سروش

(۴) چهار فرشتگان مقرب الهی

کله ۷- این بیت در توصیف چیست؟

چون آب عید، نامه زردتشتی از برش

بل هندوی است برهمن آتش گرفته سر

(۱) باده

(۲) اوستا

(۳) نی

(۴) روانی آب

کله ۸- منظور از «گنج فراسیاب» در این بیت چیست؟

گنج فراسیاب به سیما برافکنند

کیخسروانه جام، ز خون سیاوشان

(۱) باده‌ی سرخ رنگ

(۲) رنگ سرخ شراب

(۳) باده‌نوش

(۴) بازتاب رنگ شراب بر چهره

کله ۹- این بیت چه چیزی را توصیف می‌کند؟

کاید چو ماه چارده، مصباح هفت و چار

نه ماه ره بریده مه نو، به ره در است

(۱) مسافری که در حال آمدن است.

(۲) فرزندی که نه ماه را طی کرده است.

(۳) زمان آبستنی

(۴) ماه شب چهارده

کله ۱۰- مفهوم این بیت بر چه چیزی استوار است؟

راه آتل سوی قندز به خزر بگشاید

گر سوی قندز مژگان نرسد آتل اشک

(۱) گریستن بسیار

(۲) سیلاب اشک

(۳) آرام کردن دل با گریستن

(۴) فراوانی آب دریای خزر

کله ۱۱- این بیت چه چیزی را بیان می‌کند؟

زو بازمانده غاشبیه دارش، میان راه

(۱) معراج پیامبر (ص)

(۲) وصف ممدوح شاعر

(۳) توصیف معشوق شاعر

(۴) توصیف جبرئیل

کله ۱۲- منظور از «این خماین» در این بیت چیست؟

این خماین گون که چون ریم آهنم پالود و سوخت

(۱) سنگ تیره‌رنگ

(۲) آسمان

(۳) زندان

(۴) غم‌ها

کله ۱۳- مصراع دوم در توصیف چیست؟

ز آهوی سیمین طلب گاو زرین

(۱) ساقی سیم‌تن

(۲) جام شراب

(۳) باده گلگون و سرخ

(۴) عید قربان

که عیدی در او خون قربان نماید

کله ۱۴- واژه «آب» در این بیت، به چه معانی به کار رفته است؟

ز آب دیدی، می نگر، می برده آب کار زر

(۱) طلای حل کرده، ارج و آبرو، باده‌نوشی

(۳) ارج و آبروی طلا، زر آب‌دیده، باده‌نوشی

ساقی به کار آب در آب مُحابا ریخته

(۲) زر آب‌دیده، باده‌نوشی، ارج و آبرو

(۴) باده، زر آب‌دیده، ارج و آبرو

کله ۱۵- مفهوم این بیت بر چه چیز استوار است؟

ای کعبه جهان‌گرد! ای زمزم رسن‌ور!

(۱) کعبه

(۳) حضرت اسماعیل (ع)

(۲) چاه زمزم

(۴) خورشید و پرتوهای خورشید

کله ۱۶- این بیت چه چیز را می‌ستاید؟

به قسطنطین برند از نوک کلکم

(۱) قلم شاعر

(۳) اعجاز سخن شاعر

(۲) شیوا سخنی شاعر

(۴) بردن حنوط مردگان و غالیه‌ی زندگان

حنوط و غالیه موتی و احیا

کله ۱۷- منظور از «کحلی چرخ» و «عودی خاک» در این بیت چیست؟

کحلی چرخ از سحاب گشت مسلسل به شکل

(۱) آسمان نیلگون، خاک به رنگ و بوی عود

(۳) آسمان کبود، گیاهان خوشبو

عودی خاک از نبات گشت مهلهل به تاب

(۲) خاک تیره، آسمان کبود

(۴) شب سیاه، گیاهان خوشبو

کله ۱۸- منظور از «هندی» و «مصری» در این بیت چیست؟

هندی او همچو زنگی آدمی خور، در مصاف

(۱) قلم و شمشیر

(۲) شمشیر و قلم

مصری او چون عربی تیزمنطق در سخا

(۳) فرمان و حکم، شمشیر (۴) قلم، فرمان و حکم

کله ۱۹- درون‌مایه این بیت بر چه چیزی استوار است؟

این زال سر سپید سیه‌دل طلاق ده

(۱) زن بی‌رحم

(۲) آسمان و زمین

آنک بین معاینه فرزند شوهرش!

(۳) کعبه (۴) نکوهش دنیا

کله ۲۰- «خاک در مینای کسی کردن» در این بیت کنایه از چیست؟

کی کند خاک در این کاسه مینای فلک

(۱) خوار و ذلیل کردن کسی

(۳) منع شراپخواری کردن کسی

(۲) گمراه کردن کسی

(۴) روزی و قسمت کسی را قطع کردن

که در او آتش و زهر آب خور، بینند

فصل هفتم

«نظامی»

تست‌های تألیفی فصل هفتم

کج مثال ۱: مفهوم بیت زیر به کدام گزینه نزدیک‌تر است؟

بیش بقای همه پایندگان

بیش وجود همه آیندگان

(۱) آمدن و رفتن مخلوقات

(۲) ازلی و ابدی بودن خداوند

(۳) ناپایداری جهان مادی

(۴) حیات مادی جسم و بقای جاوید روح

پاسخ: گزینه «۲» خدای تعالی ازلی است و ابدی خواهد بود.

کج مثال ۲: مفهوم بیت زیر کدام است؟

نبض خرد در مجسّ دل گرفت

خون جهان در جگر گیل گرفت

(۱) گیل از خون دل مردم جهان رنگین شد و عقل نبض دل را گرفت.

(۲) خون را در بدن خاکی انسان و در قلب او قرار داد و دل را کانون اندیشه و تپیدن حیات آن قرار داد.

(۳) خون در جگر گیل جهید و عقل در اعماق دل جای گرفت.

(۴) از غم‌های جهان، گیل، خونین جگر شد و عقل اختیار را در دست گرفت.

پاسخ: گزینه «۲» در گزینه‌های (۱) و (۳)، گیل در معنای اصلی خود به کار رفته حال آن که در بیت صورت سؤال، گیل در معنای مجازی، انسان معنی می‌دهد.

کج مثال ۳: مصرع اول بیت به کدام گزینه نزدیک‌تر است؟

عذر پذیرنده تقصیرها

خام کُن پخته تدبیرها

(۱) المقدر کائن و اللهم فضل

(۳) یا مدبر اللیل و النهار

(۲) العبد یدبر والله یقدر

(۴) اذا جاء القدر عمی البصر

پاسخ: گزینه «۲» معنی آیه: بنده خدا تدبیر می‌کند و خدا مقدر می‌کند و آن تدبیرها را باطل می‌کند.

کج مثال ۴: بیت زیر با کدام گزینه قرابت معنایی دارد؟

باشد و این نیز نباشد که هست

بود و نبود آنچه بلند است و پست

(۱) شحنه غوغای هراسندگان

چشمه تدبیر شناسندگان

(۲) زیر نشین علمت کائنات

ما به تو قائم چو تو قائم به ذات

(۳) بیش وجود همه آیندگان

بیش بقای همه پایندگان

(۴) کیست در این دیرگه دیرپای

کو «لمن الملک» زند جز خدای

پاسخ: گزینه «۳» معنی بیت: خداوند وجود داشت پیش از آن که جهان هستی موجود باشد و خواهد بود وقتی که این جهان که اکنون موجود است، نباشد.

کج مثال ۵: مفهوم کامل بیت زیر در کدام گزینه آمده است؟

عقد جهان را ز جهان واگشای

عجز فلک را به فلک وانمای

(۱) بر هم خوردن کرات آسمانی

(۲) نابودی زمین

(۳) گسستن رشته پیوند آدمیان

(۴) برپایی قیامت

پاسخ: گزینه «۴» بیت، خطاب به خداوند است و تنها در صورتی، عقد جهان از هم گسسته و ذرات آن پراکنده می‌شود که قیامت برپا شود. این بیت

و چند بیت بعد از آن به وقوع قیامت اشاره دارند.

کلمه مثال ۶: مفهوم کدام بیت با ابیات دیگر متفاوت است؟

(۱) حرف زبان را به زبان بازده	وام زمین را به عدم باز ده
(۲) نقطه گه خانه رحمت تویی	خانه بر نقطه زحمت تویی
(۳) نسخ کن این آیت ایام را	مسخ کن این صورت اجرام را
(۴) حقه مه بر گل این مهره زن	سنگ زحل بر قحذ زهره زن

پاسخ: گزینه «۲» به جز گزینه دوم، هر سه گزینه بر برپایی قیامت دلالت دارند.

کلمه مثال ۷: مفهوم بیت زیر کدام است؟

ساقی شب دستکش جام توست مرغ سحر دستخوش نام توست

- (۱) ساقی بزم شبانه جرعه نوش جام توست و پرند سحری مسحور نام تو می باشد.
- (۲) ساقی در دل شب همگان را به بزم تو دعوت می کند و مرغ سحر زمزمه گر نام تو هستند.
- (۳) ماه فلک هم چون ساقیان در جام عیش تو نورافشانی می کند و بلبل سحری دست آموز نام توست.
- (۴) ماه گدای جام توست و بلبل عاشق و شیفته نام تو می باشد.

پاسخ: گزینه «۴» کلمه «دستکش» فقط در گزینه چهارم به درستی معنا شده است (= گدا، سائل).

کلمه مثال ۸: مفهوم بیت کدام است؟

فتح به دندان دیتش جان کنان از بن دندان شده دندان کنان

- (۱) پیروزی با زحمت دیه دندان پیامبر را گرفت و با تمام وجود دندان طمع را کشید.
- (۲) فتح در جنگ برای دیت دندان پیامبر کوشش کرد و از صمیم قلب اظهار اطاعت نمود.
- (۳) پیروزی در جنگ به عنوان دیه دندان پیامبر به دست آمد و دندان طمع دیگران کند گردید.
- (۴) فتح و ظفر در میدان جنگ کوشش کردند و انتقام شکستن دندان پیامبر را از دشمن گرفتند و جداً هیچ نوع طمع و توقعی نداشتند.

پاسخ: گزینه «۲» «دندان کنان» فقط در گزینه دوم به درستی معنا شده است (= اطاعت کردن با رغبت و شوق)

کلمه مثال ۹: مفهوم بیت کدام است؟

پست شکر گشت غبار درت پسته و عناب شده شکر

- (۱) غبار در تو نان شکرین و شکر لبان تو پسته و عناب است.
- (۲) گرد و غبار درگاه تو مانند پسته و شکر است و سخنان شیرین تو به منزله پسته و عناب است.
- (۳) گرد و خاک درگاه تو مانند نان، شکرین است و کلام شیرین تو پسته و عناب دیگران است.
- (۴) شکر در مقابل خاک درگاه تو، پست و ناچیز است و پسته و عناب از کلمات تو شیرین شده اند.

پاسخ: گزینه «۱» «پست شکر» ترکیب اضافی است در معنای نان شکرین که در گزینه های ۲ و ۴ این معنا نیامده است و در گزینه ۳ نیز به صورت اضافی معنی نشده است.

کلمه مثال ۱۰: مفهوم بیت کدام است؟

اول اندیشه پسین ششمار

هم سخن است این سخن اینجا بدار

- (۱) نخست فکر را به کار بگیر و سپس اقدام کن. این سخن را در همین جا به خاطر داشته باش.
 - (۲) عاقبت هر کاری در گرو اندیشه است، سخن در همین است، این نکته را به خاطر بسپار.
 - (۳) علت غایی ایجاد بشر، سخن است، این سخن را بر جای دار و معتقد آن باش.
 - (۴) سخن، در آغاز، در فکر شکل می‌گیرد و سپس تحقق می‌یابد، به این نکته توجه داشته باش.
- پاسخ: گزینه «۳» این سخن اینجا بدار: به این سخن معتقد باش.

کلمه مثال ۱۱: مفهوم بیت کدام است؟

در لغت عشق، سخن جان ماست

ما سخنیم این طلل ایوان ماست

- (۱) در زبان عشق، جان ما با سخن عجین شده است. ما سراپا سخنیم و این تپه‌ی خاکی جسم به منزله کاخ ماست.
 - (۲) در قالموس عشق برای ما شاعران سخن به منزله جان است و در واقع ما سخنیم و این جسم ویران عنصری جایگاه ماست.
 - (۳) در مکتب عشق، سخن اساس حیات است، ما بر سر این سخنیم چه سخن بازمانده کاخ وجود ماست.
 - (۴) جان کلام در واژه عشق خلاصه می‌شود، وجود ما نیز همان عشق است، زیرا سرای وجود ما ویرانه‌ای بیش نیست.
- پاسخ: گزینه «۲» در گزینه (۴) «جان کلام در واژه عشق خلاصه می‌شود»، در گزینه (۳) «ما بر سر این سخنیم» و در گزینه (۱) «تپه خاکی» و «جان ما با سخن عجین شده» نادرست هستند.

کلمه مثال ۱۲: کدام گزینه در بیت زیر وجود ندارد؟

سبخر حلالم سخری قوت شد

نسخ کن نسخه هاروت شد

(۳) واج آرایی

(۲) لف و نشر

(۱) تلمیح

- پاسخ: گزینه «۲» دو آرایه تلمیح در بیت وجود دارد: الف) سخر حلال تلمیح به حدیث «إِنَّ مِنَ الْبَيَانِ لَسِحْرًا» است و ب) نسخه هاروت تلمیح به داستان دو فرشته هاروت و ماروت که به اصرار به زمین آمدند و زهره اسم اعظم را از آنان آموخت و به آسمان بر شد. واج آرایی «س» در بیت وجود دارد. نسخ و نسخه نیز جناس زائد دارند. اما هیچ لف و نشری در بیت وجود ندارد.

کلمه مثال ۱۳: معنی بیت زیر کدام است؟

آن که سرش زرکش سلطان کشید

بازپسین لقمه ز آهن چشید

- (۱) هر کس جامه زرکش سلطان پوشید، عاقبت غذای او شمشیر شد.
 - (۲) هر کس که هوس تاج شاهی کرد لقمه راحت از گلوی او پایین نرفت.
 - (۳) آن کس که افسار زرین اسب پادشاهی را کشید و سر به خدمت او سپرد، گویی لقمه از آهن گداخته فرو می‌برد.
 - (۴) آن که دستار زرین پادشاهی بر سر می‌نهد در حقیقت لقمه ناگواری در دهان نهاده است.
- پاسخ: گزینه «۱» هر کس جامه زرکش سلطان را پوشید و در واقع پذیرفت که از عمال و درباریان او باشد و به پادشاه نزدیک شود، در نهایت به وسیله او هلاک خواهد شد.

کلمه مثال ۱۴: مفهوم بیت به کدام گزینه نزدیک‌تر است؟

هر که به زر سکه چون روز داد

سنگ ستند لعل شب افروز داد

- (۱) ارزش سخن را با زر نباید سنجید.
 - (۲) دروغ از سخن که به پای خوکان بریزند.
 - (۳) شعر فروشان زیانکارند.
 - (۴) گوهر شعر را بهایی در خور نیست.
- پاسخ: گزینه «۳» «سکه چون روز» کنایه از شعر والا هر کس در برابر زر و سکه و صلح، شعر خود را بفروشد، مانند آن است که لعل و جواهر شب تاب را با سنگ معامله کرده است و پیداست که در این معامله زیانکار است.

کدام بیت از نظر تلمیح متفاوت است؟

(۱) رخس بلند آخورش افکند پست	غاشبیه را بر کتف هر که هست
(۲) سحر حلالم سحری قوت شد	نسخ کن نسخه هاروت شد
(۳) گام به گام او چو تحرک نمود	میل به میلش به تبرک ربود
(۴) با قفس قالب از این دامگاه	مرغ دلش رفته به آرامگاه

پاسخ: گزینه «۲» زیرا سه بیت دیگر به عروج روحانی پیامبر در شب معراج تلمیح دارند. اما بیت گزینه (۲) که شاعر آن را در وصف نفوذ و قدرت و زیبایی شعر خود سروده، به داستان هاروت و ماروت تلمیح دارد.

کدام عبارت ایهام دارد؟

(۱) دایره کردار	(۲) میان بسته	(۳) در فلکی	(۴) فلک

پاسخ: گزینه «۲» میان بسته کنایه از آماده شده و همچنین اشاره به بسته بودن دایره و کمر اهل خدمت و مدارا باش.

مفهوم بیت زیر کدام گزینه است؟

(۱) از ستم ظالمان به وفا گریز و به عدل الهی پناه ببر.	ظلم رها کن به وفا در گریز
(۲) از ظلم ظالمان گریزان از وفا، خلق به خدا پناه می‌برند.	خلق چه باشد؟ به خدا در گریز
(۳) عبادت غیر خدا را کنار بگذار و به عهده وفا کن؛ آفریدگان برای تو چه سود دارند؟ به خدا پناه ببر.	
(۴) آن که ظلم را رها کرده است، به یاری خدا به خلق وفادار پناه می‌برد.	

پاسخ: گزینه «۳» در گزینه‌های (۲) و (۴) فعل‌های بیت که امر هستند (رها کن، در گریز) به صورت امری معنا نشده‌اند. گزینه (۱) نیز «ظالمان وفا» ترکیب بی‌معنایی است که از بیت سؤال بر نمی‌آید و همچنین از «عدل الهی» سخنی در بیت نیست.

عبارت «الملک ببقی مع الکفر و لایبقی مع الظلم» با کدام گزینه تناسب دارد؟

(۱) جور نگر کز سر نامردمی	بر حذر است آدمی از آدمی
(۲) دور نگر کز جهت خاکیان	جغد نشانم بدل ماکیان
(۳) خانه‌بر ملک، ستمکاری است	دولت باقی، ز کم آزاری است
(۴) دادگری مصلحت اندیشه‌ای است	رستن از این قوم، مهین پیشه‌ای است

پاسخ: گزینه «۳» در گزینه ۳، «خانه بر ملک» در معنای خانه برنده، خانه براندازنده پادشاهی است و ستمکاری را براندازنده و نابود کننده پادشاهی دانسته است. همانطور که در عبارت صورت سؤال اشاره شده که با ظلم پادشاهی پایدار نخواهد بود.

کدام گزینه در بیت زیر دیده نمی‌شود؟

(۱) جناس زائد و مدّیل	بار من است آنچه مرا بارگی است	(۲) اشتقاق	چاره من بردن بیچارگی است
(۳) پارادوکس		(۴) التفات	

پاسخ: گزینه «۴» مصراع دوم پارادوکس دارد. چاره و بیچارگی اشتقاق دارند و از یک ریشه‌اند. جناس مدّیل نیز در «بار» و «بارگی» و همچنین «چاره» و «بیچارگی» دیده می‌شود، در حالی که صنعت التفات در بیت وجود ندارد و آن تغییر جهت کلام از صیغه غایب به مخاطب و یا برعکس است.

کلمه مثال ۲۰: مفهوم بیت کدام گزینه است؟

وان که به دریا در، سختی کش است نعل در آتش که بیابان خوش است

- (۱) سختی کشان دریا برای دوستان بیابان نشین دعا می کنند.
- (۲) سختی کشان دریا حسرت زده و بی تاب خوشی بیابان اند.
- (۳) گرفتاران دریا در آب چون نعلی که در آتش است ملتهب و بی تاب گمشدگان بیابان اند.
- (۴) باز به بط گفت: که صحرا خوش است گفت: ترا خوش که مرا جا خوش است

پاسخ: گزینه «۲» در گزینه (۱)، کلمه «دوستان بیابان نشین» اشتباه است و در گزینه (۳) کلمه «گمشدگان بیابان». از بیت گزینه (۴) نیز چنین دریافت می شود که هر کس در جای درست خود قرار گرفته و از آن خرسند است چنان که در این مناظره ی باز و بط، باز به صحرا و خشکی که جایگاه خودش است، می بالد و آن را جایگاهی خوش می داند و بط نیز دریا را خوش می داند که خود در آن است. در حالی که در بیت صورت سؤال، هر کس به جایگاه خود خشنود نیست و جایگاه دیگری را می طلبد (همانگونه که سختی کشان دریا، طالب بیابان هستند).

کلمه مثال ۲۱: از بیت زیر کدام گزینه استفاده می شود؟

نیست غم ملک و ولایت مرا تا زیم این دانه کفایت مرا

- (۱) غرور و همت
- (۲) خرسندی و قناعت
- (۳) زهد و پارسایی
- (۴) فقر و دردمندی

پاسخ: گزینه «۲» بیت سؤال، به قناعت و مناعت طبع دهقان اشاره دارد.

کلمه مثال ۲۲: مفهوم بیت کدام گزینه است؟

چون فلک از عهد سلیمان بریست آدمی آن است که اکنون بریست

- (۱) چون آسمان از عهد و پیمان سلیمان روی گردان شد، آدم خوبی به غیر از پری پیدا نمی شود.
- (۲) چون فلک از عهد عدل پرور سلیمان بریست و دوره ظلم پیش آورده، آدمی باید پری وار از نظرها پنهان شود.
- (۳) چون فلک با سلیمان پیمان شکنی کرده، چنانچه انسان خوبی پیدا شود در واقع فرشته خوست.
- (۴) چون روزگار سلیمان سپری شده است، در این دوره انسان های نیک مانند پریان کمیاب و پنهان هستند.

پاسخ: گزینه «۴» «بری بودن» در گزینه (۱) روی گردان شدن و در گزینه (۳) پیمان شکنی معنی شده و از این رو این دو گزینه نادرست هستند و گزینه (۲) به این دلیل نادرست است که در بیت سؤال، از اینکه آدمی باید از نظرها پنهان شود، سخنی به میان نیامده است.

کلمه مثال ۲۳: در بیت زیر کدام گزینه وجود ندارد؟

رابعه با رابع آن هفت مرد گیسوی خود را بنگر تا چه کرد

- (۱) تلمیح
- (۲) جناس
- (۳) تجرید
- (۴) کنایه

پاسخ: گزینه «۳» بیت تلمیح دارد به داستان رابعه عدویه که برای رفع تشنگی یک سگ، از گیسوی خود طنابی ساخت و از چاه آب کشید. «رابع آن هفت مرد» کنایه از سگ اصحاب کهف است و «هفت مرد» کنایه از اصحاب کهف. صنعت جناس نیز در «رابعه» و «رابع» وجود دارد و آن جناس ناقص افزایشی است اما صنعت تجرید در بیت وجود ندارد و تجرید آن است که شاعر خود را خطاب قرار دهد:

میان عاشق و معشوق هیچ حائل نیست تو خود حجاب خودی حافظ از میان برخیز

کلمه مثال ۲۴: مفهوم کدام بیت متفاوت است؟

شیرم بدار از پله پیروز	(۱) بر پله پیرزنان ره مزن
بگذر از این، غارت اخاز نیست	(۲) مال یتیمان ستدن، ساز نیست
تا نخبوری تیر سحرگاهشان	(۳) تیغ ستم دور کن از راهشان
گیسوی خود را بنگر تا چه کرد	(۴) رابعه بارابع آن هفت مرد

پاسخ: گزینه «۴» زیرا مفهوم سه گزینه اول بر چشم طمع نداشتن به اموال پیرزنان و یتیمان و حذر کردن از آه آنان اشاره دارد حال آن که بیت گزینه ۴ به داستان رابعه و کمک او به یک سگ اشاره دارد.

کلمه مثال ۲۵: بیت زیر با کدام گزینه قرابت معنایی دارد؟

روز خوش عمر به شبخوش رسید	کفچه مکن بر سر هر کاسه دست
خاک به باد، آب به آتش رسید	کز تو ندارند یکی نان دریغ
	آبله شد دست و زمن گشت پای
	خشت نو از قالب دیگر بزن
	(۱) تا شکمی نان و دمی آب هست
	(۲) خیز و مزن بر سپر خاک تیغ
	(۳) شیفته شد عقل و تبه گشت رأی
	(۴) قالب این خشت در آتش فکن

پاسخ: گزینه «۳» زیرا تنها گزینه (۳) به مفهوم فرارسیدن پیری اشاره دارد ولی گزینه (۱) به حذر کردن از گدایی و تکیه بر کوشش خود توصیه می‌کند و گزینه (۲) به کوشش نکردن و گدایی کردن سفارش کرده و گزینه (۴) می‌گوید به کار دیگری مشغول شو.

کلمه مثال ۲۶: بر اساس بیت زیر، شاعر پیرو کدام مذهب است؟

پای سگی را سر شیری بهاست	گفت: در این ره که میانجی فضاست	(۱) معتزله	(۲) اشعریه	(۳) دهریون	(۴) عدلی مذهب

پاسخ: گزینه «۲» نظامی اشعری مذهب بوده و از عقاید اشعریه اعتقاد به محتوم بودن تقدیر و سرنوشت است.

کلمه مثال ۲۷: در بیت زیر «دل از جان گرفتن» کنایه از چیست؟

هم جگر خویش به دندان گرفت	«گرچه در آن غم دلش از جان گرفت	(۱) ترسیدن	(۲) از جان خود سیر شدن	(۳) خود را آزار دادن	(۴) دلتنگ شدن

پاسخ: گزینه «۲» عبارت کنایی «دلش از جان گرفت» در گزینه (۴) دلتنگ شدن معنی شده که نادرست است و در گزینه (۱) ترسیدن معنی شده که کاملاً بی‌تناسب است و تنها در گزینه (۲) به خود کلمه «جان» هم اشاره شده است.

کلمه مثال ۲۸: مفهوم بیت کدام است؟

رقش از آن نامزد دوستی است	خوبی آهو ز خشن پوستی است
	(۱) آهوی خوب آن است که پوستی ضخیم داشته باشد، زیرا در نامه‌های دوستانه از آن استفاده می‌کنند.
	(۲) پوست ضخیم آهو علت مرغوب بودن آن است، به همین دلیل مردم آن را دوست دارند.
	(۳) آهوی زحمت کشیده و تجربه دیده نیکوست و گرنه بچه آهو با همه انس می‌گیرد و اسیر می‌شود.
	(۴) پوست آهو به سبب خشونت، در دعای جلب محبت مؤثر است.

پاسخ: گزینه «۲» «نامزد دوستی» کنایه است از عزیز و محبوب بودن که به این معنی، فقط در گزینه ۲ اشاره شده است.

کلمه مثال ۲۹: در بیت زیر، کدام صفت ستوده شده است؟

- به که ضعیفی که درین مرغزار
 (۱) ضعیفی و سبکباری (۲) فربهی و قدرت (۳) تندروی و سرعت (۴) غرور و هیبت
- آهوی فربه ندود با نزار
- پاسخ: گزینه «۱» زیرا ضعیف و سبکبار بودن باعث می‌شود از دیگران بازماند و در طریق حقیقت و دانش بتازد.

کلمه مثال ۳۰: کدام یک از گزینه‌های زیر با این بیت نظامی مطابقت دارد؟

- «اول از آن دایه که پرورده‌ای
 شیر نخوردی که شکر خورده‌ای»
- (۱) از که خوردم شیر غیر از شیر او
 کی مرا پرورد جز تدبیر او
 (۲) پس بدادش شیر و خدمتهاش کرد
 تا که بالغ گشت و رفت و شیر مرد
 (۳) طفل را گر نان دهی بر جای شیر
 طفل مسکین را از آن مرده گیر
 (۴) طفل جان از شیر شیطان باز کن
 بعد از آنش با ملک ابلز کن

پاسخ: گزینه «۱» بیت گزینه (۴) سفارش می‌کند که جانث را از اینکه شیطان پرورش دهد، رها کن و بدین وسیله با فرشتگان همدم شو. بیت گزینه (۲) نیز با سؤال تناسبی ندارد. گزینه (۳) نیز یک روند طبیعی تکامل را وصف کرده و تنها گزینه (۱) مانند بیت سؤال از پرورش یافتن از جانب خدا سخن گفته است.

کلمه مثال ۳۱: مفهوم کدام بیت متفاوت است؟

- (۱) پیشتر از پیشتران وجود
 کاب نخوردند ز دریای جود
 (۲) روز و شب آویزش پستی نداشت
 جان و تن، آمیزش هستی نداشت
 (۳) زهره هنوز آب در این گل نریخت
 شهر هاروت به بابل نریخت
 (۴) تا به تو طغرای جهان تازه گشت
 گنبد پیروزه پر آوازه گشت

پاسخ: گزینه «۴» زیرا هر سه گزینه اول مقدمه‌ای هستند بر بیشتر بودن آفرینش انسان و زمان‌هایی را توصیف می‌کنند که هنوز انسان آفریده نشده بود. حال آن که بیت ۴ از آفریده شدن انسان سخن می‌گوید. طغرا: خطی با قلمی درشت که به گونه‌ای پیچیده و درهم، حاوی القاب پادشاه که بر سر فرمان‌ها می‌نوشتند و در زمانی که پادشاه عوض می‌شد، آن طغرا هم عوض می‌شد (فرمان، منشور، دستور).

کلمه مثال ۳۲: معنی واژه «کارگاه» در کدام بیت با ابیات دیگر متفاوت است؟

- (۱) چون که تو برخیزی از این کارگاه
 باشد برخاسته گوردی ز راه
 (۲) ز کارهای جهان عاشقی خوش است مرا
 وگر نه کار در این کارگاه بسیار است
 (۳) هر که تو بینی ز سپید و سیاه
 بر سر کاریست در این کارگاه
 (۴) خانه پرعیب شد این کارگاه
 خود نکنی هیچ به عیبش نگاه
- پاسخ: گزینه «۴» در سه گزینه اول، «کارگاه» در معنای مجازی خود (= دنیا) به کار رفته است اما در گزینه (۴) در معنای اصلی خود.

کلمه مثال ۳۳: بیت زیر با کدام گزینه قرابت معنایی دارد؟

- خاک تو آن روز که می‌بیختند
 از بی معجون دل آمیختند
- (۱) دوش دیدم که ملائک در میخانه زدند
 گل آدم بسرشتند و به پیمانہ زدند
 (۲) به تن مقصدم از دولت ملازمتت
 ولی خلاصه جان خاک آستانه توست
 (۳) هر آن که از دو عالم ز خط ساغر خواند
 رموز جام جم از نقش خاک ره دانست
 (۴) حافظ از آب حیات ازلی می‌خواهی
 منبعض خاک در خلوت درویشان است
- پاسخ: گزینه «۱» بیت اشاره به داستان آفرینش انسان از خاک دارد.

کلمه مثال ۳۴: بیت زیر با کدام گزینه قرابت معنایی بیشتری دارد؟

- وقت بیایند که روا رو زنند
سکه ما پر درمی نو زنند
- (۱) ما ز پی رنج پدید آمدیم
(۲) ای که ز امروز نه‌ای شرمسار
(۳) تازه کنند این گل افکنده را
(۴) از پس هر شامگهی چاشتی است
- نژ جهت گفت و شنید آمدیم
آخر از آن روز دگر شرم‌دار
باز هم آرند پراکنده را
آخر برداشت فرو داشتی است

پاسخ: گزینه «۳» در هر دو بیت (گزینه ۳ و بیت صورت سؤال) از تبدیل آفرینش به آفرینشی نو سخن رفته است.

کلمه مثال ۳۵: معنی کدام بیت متفاوت است؟

- (۱) پیر فلک خرجه بخواهد درید
(۲) در طبقات زمی افکند بیم
(۳) این همه محنت که فرا پیش ماست
(۴) چرخ به زیر آبد و یکتا شود
- مهره گل رشته بخواهد برید
زلزله الساعه شیء عظیم
اینست صبوراً که دل ریش ماست
چرخ‌زان خاک به بالا شود

پاسخ: گزینه «۳» زیرا سایر گزینه‌ها در وصف زمان قیامت و وقایع هولناک آن هنگام هستند.

کلمه مثال ۳۶: مفهوم بیت کدام گزینه است؟

- ای فلک، آهسته‌تر این دور چند؟
وی زمی، آسوده‌تر، این جور چند؟
- (۱) ای زمین تا کی جور فلک را تحمل می‌کنی و ای فلک تا کی به جور و ستم در گردشی.
(۲) ای فلک آرام باش، بهای هر دورت چند است و ای زمین تندی مکن، پایان جور تو کی فرا می‌رسد.
(۳) ای فلک آهسته‌تر بگرد، تا کی و تا چند در گردشی؟ و ای زمین آسوده‌تر باش و بیارام. این ستم و جور تا کی و تا چند؟
(۴) ای زمانه از گردش و سیر بیارام. زمین از جور تو رهایی یابد و ای فلک غایت مسیر تو کجاست؟

پاسخ: گزینه «۳» در بیت، حرفی از «تحمل کردن» جور برای زمین و یا در گردش بودن فلک به ستم نیامده است در نتیجه گزینه (۱) رد می‌شود. گزینه (۲) از آن رو اشتباه است که «بهای هر دور» در بیت سؤال نیامده است و گزینه (۴) از آن جهت نادرست است که نوشته «زمین از جور تو رهایی یابد» که در بیت این معنی منظور نیست.

کلمه مثال ۳۷: کدام گزینه به مفهوم بیت نزدیک است؟

- «زاغ که او را همه تن شد سیاه»
دیده سپید است در او کن نگاه»
- (۱) در همه چیزی هنر و عیب هست
(۲) دیده ز عیب دگران کن فراز
(۳) چشم فرو بسته‌ای از عیب خویش
(۴) می‌توان یافت به شب در چراغ
- عیب مبین تا هنر آری به دست
صورت خود بین درو عیب‌ساز
عیب کسان را شده آینه پیش
در قفس روز توان دید زاغ

پاسخ: گزینه «۱» زیرا مفهوم بیت ۱ و بیت سؤال، هر دو بر این تأکید دارند که تنها عیوب را مورد توجه قرار نده.

کلمه مثال ۳۸: مفهوم کلی کدام بیت متفاوت است؟

- (۱) خیز و بساط فلکی در نورد
- (۲) آنچه بر این مائده خرگهی است
- (۳) نیست یکی ذره جهان نازکش
- (۴) کوش کزین خواجه غلامی رهی

پاسخ: گزینه «۴» سه گزینه اول هر سه به حذر از دنیا سفارش می‌کنند حال آنکه گزینه ۴ به رستن از خود توصیه می‌کند.

کلمه مثال ۳۹: مفهوم بیت کدام گزینه است؟

- باز به بط گفت که صحرا خوش است گفت ترا خوش که مرا جا خوش است
- (۱) باز به بط گفت که صحرا خوش‌تر است از دریا؛ بط گفت: صحرا تو را خوش و دریا مرا.
 - (۲) باز به ناز بط را گفت: که صحرا خوش‌تر است یا دریا؟ بط گفت هر دو خوش است.
 - (۳) آن که به دریا در سختی کش است نعل در آتش که بیابان خوش است
 - (۴) باز به نیاز گفت: خوشا دریا، بط به حسرت گفت خوشا صحرا.

پاسخ: گزینه «۱» در گزینه (۲)، «بط گفت هر دو خوش است» از معنای بیت برنمی‌آید؛ زیرا در بیت سؤال بط گفته است که صحرا از آن تو باشد و برای تو خوش است اما برای من دریا خوش است. همچنین باز از بط سؤال نکرده که «صحرا خوش‌تر است یا دریا؟» و جمله‌ی باز، خبری است. در گزینه ۳ سختی‌کشان دریا در حسرت بیابان هستند و به جای خود که دریاست خرسند نیستند و این با معنای بیت متفاوت است. در گزینه ۴ نیز باز به صحرا، خرسند نیست و در حسرت دریاست و بط در حسرت صحراست، این معنا نیز با معنای بیت تضاد دارد.

کلمه مثال ۴۰: کدام گزینه به مفهوم بیت نزدیک‌تر است؟

- عهد چنان شد که در این تنگنای تنگدل آیی و شوی باز جای
- (۱) هر کسی کو دور ماند از اصل خویش
 - (۲) شرط بود دیده به ره داشتن
 - (۳) تا نرسد تفرقه راه خویش
 - (۴) در غم این شیشه چه باید نشست
- باز جوید روزگار وصل خویش خویش‌تن از چاه نگه داشتن
- تفرقه کن حاصل معلوم خویش کش به یکی باد توانی شکست

پاسخ: گزینه «۱» زیرا فقط این گزینه است که مانند بیت سؤال به بازگشت فرد به اصل و جایگاه واقعی خویش اشاره دارد.

کلمه مثال ۴۱: مفهوم کدام بیت متفاوت است؟

- (۱) پیروی عالم نگر و تنگیش
 - (۲) برکف این پیر که برناوش است
 - (۳) چشمه سراب است، فریبش مخور
 - (۴) چون بنه در بحر قیامت برند
- تا نفریبی به جوان رنگیش دسته گل می‌نگری، و آتش است
- قبله صلیب است، نمازش مبر بی‌درمان جان به سلامت برند

پاسخ: گزینه «۴» زیرا سه گزینه اول به فریب دادن و تظاهر کردن دنیا اشاره دارند، ولی گزینه (۴) سبکباری را می‌ستاید.

کدام مثال ۴۲: مفهوم کدام بیت متفاوت است؟

- (۱) دادن زر گر همه جان دادن است
- (۲) در سستدن حرص جهانست دهد
- (۳) آنکه ستانی و بیفشانیش
- (۴) زر چو نهی، روغن صفاگر است

- (۱) ناستندن بهتر از آن دادن است
- (۲) در شدن آسایش جانست دهد
- (۳) بهتر از آن نیست که نستانیش
- (۴) چون بخوری، میوه صفا بر است

پاسخ: گزینه «۴» زیرا هر سه گزینه اول بر بخشیدن اموال و یا مناعت طبع و نپذیرفتن بخشش و احسان از کسی دلالت دارند اما گزینه چهارم بر بخشش مال به دیگران تأکید ندارد و به شخص توصیه می‌کند، اموالش را نیندوزد بلکه خودش از آن‌ها بهره بگیرد.

کدام مثال ۴۳: مفهوم کنایی کدام بیت متفاوت است؟

- (۱) عقل، شرف جز به معانی نداد
- (۲) هر چه کهن‌تر بترند این گروه
- (۳) گر کنم اندیشه ز گرگان پیر
- (۴) خود منشی کار خلق کردن است

- (۱) قدر به پیری و جوانی نداد
- (۲) هیچ نه جز بانگ چو بانوی کوه
- (۳) یوسفیم بین و به من برمگیر
- (۴) خصمی خود یاری حق کردن است

پاسخ: گزینه «۴» در هر سه گزینه اول، به شعر و جماعت شاعران اشاره شده اما گزینه ۴ از خودپرستی بر حذر داشته است.

کدام مثال ۴۴: بیت زیر با کدام گزینه قرابت معنایی دارد؟

دانه که طرح است فراگوشه‌ای

دانه مخوانش چو شود خوشه‌ای

- (۱) حافظ ز دیده دانه اشکی همی فشان
- (۲) آب صدف گرچه فراوان بود
- (۳) کهتری راکه مهتری یابد
- (۴) تنها نه من به دانه خالت مقیدم

- (۱) باشد که مرغ وصل کند قصد دام ما
- (۲) در ز یکی قطره باران بود
- (۳) هم بدان چشم کهتری منگر
- (۴) این دانه هر که دید گرفتار دام شد

پاسخ: گزینه «۳» «خوشه شدن دانه» در بیت صورت سؤال با «مهتر شدن کهتر» در بیت گزینه ۳ تناسب دارد و در هر دو بیت، از بی‌ارزش شمردن چیزی که به ثمر نشسته یا بزرگ شده نهی شده است.

کدام مثال ۴۵: کدام آرایه در بیت مشهود است؟

گر چه از آن دایره دیر اوفتی

چون که زمینی نه به زیر اوفتی؟

- (۱) استفهام انکاری
- (۲) تجاهل العارف

- (۳) سؤال و جواب
- (۴) تنسیق الصفات

پاسخ: گزینه «۱» سؤال و جواب (مناظره) در بیت وجود ندارد و تنسیق صفات که پشت هم آمدن چند صفت برای یک موصوف است، در بیت دیده نمی‌شود.

کدام مثال ۴۶: در بیت زیر، کدام آرایه وجود ندارد؟

«پایش از آن پویه در آمد ز دست

مهر دل و مهره پشتش شکست»

- (۱) استخدام
- (۲) جمع

- (۳) مطابقه
- (۴) جناس

پاسخ: گزینه «۳» «مهر» و «مهره» جناس دارند. صنعت جمع در مصراع دوم وجود دارد چنانکه «مهر دل» و «مهره پشت» را در «شکستن» جمع کرده است. استخدام در فعل «شکست» وجود دارد که در ارتباط با مهر دل معنی دل‌کندن و در ارتباط با مهره پشت، معنی شکستن می‌دهد. اما مطابقه (تضاد، طباق) در بیت وجود ندارد.

کلمه مثال ۴۷: معنی بیت زیر کدام است؟

تاسر خود را نبری طره‌وار
پای در این طره منه زینهار

- (۱) تا زمانی که سر خود را مانند موی پیشانی به کنار زنی و نبری، زینهار که پای بر گوشه بام جان بگذری.
(۲) تا امیال و هوس‌ها را نکشی و سر نفس را که چون موی پیشانی است نبری، زینهار که پای بر گوشه بام جهان بگذاری.
(۳) تا سرخود را مانند گیسو نبریده‌ای، به طره گیسوی محبوب جهان دل میند.
(۴) تا زمانی که سرت را مانند کنگره ایوان از هوس‌ها خالی نکرده‌ای قدم از کنگره ایوان جهان بازگیر.
- پاسخ: گزینه «۲» «سرخود» در بیت، در گزینه‌های (۱)، (۳) و (۴) همان سر خود معنی شده و فقط گزینه (۲)، آن را به درستی سر نفس خود معنی کرده است. همچنین طره در مصراع دوم برآمدگی لبه بام است نه گیسو (نادرستی گزینه ۳).

کلمه مثال ۴۸: مفهوم بیت کدام است؟

مردار نئی چون زغن
زاغ شو و پای به خون در مزن

- (۱) ای انسان سزاوار نیست که همچون زغن بر مردار بنشینی، مانند زاغ باش و قدم در راه ناشایست مگذار.
(۲) مانند زغن به جیفه دنیا دل میند، زاغ صفت باش و شریک جرم دیگران مشو.
(۳) اگر مانند زغن عاشق مردار دنیا نیستی، چون زاغ که پایش سیاه است پنجه به خون ضعیفان فرو مبر.
(۴) اگر هم چون زغن اسیر چیزهای بی‌ارزش نیستی، پس مانند زاغ باش و دورنگی و نفاق پیشه نکن.
- پاسخ: گزینه «۳» «قدم در راه ناشایست مگذار» و «شریک جرم دیگران مشو»، معانی مناسبی برای «پای به خون در مزن» نیستند.

کلمه مثال ۴۹: در بیت زیر کدام گزینه وجود ندارد؟

پیش تو از نور، موافق ترند
وز پست از سایه، منافق ترند

- (۱) مقابله (۲) مطابقه (۳) جناس (۴) مشاکله
- پاسخ: گزینه «۴» مقابله آن است که بیشتر یا همه کلمات دو مصراع، بر ضد هم باشند. در اینجا: پیش تو \neq از پست / نور \neq سایه / موافق تر \neq منافق تر
همچنین بین کلمات مذکور، صنعت تضاد هم وجود دارد. موافق و منافق جناس مضارع دارند اما صنعت مشاکله وجود ندارد.

کلمه مثال ۵۰: مفهوم نهایی مصراع دوم در کدام گزینه آمده است؟

ور بکنم راز شهان آشکار
بخت خورد بر سر من زینهار

- (۱) بخت بر سر من افسوس خواهد خورد.
(۲) سرم بر باد خواهد رفت.
(۳) به زینهار خواری و خیانت در امانت متهم خواهم شد.
(۴) سرم از بخت خود افسوس خواهد خورد.
- پاسخ: گزینه «۲» مصراع دوم در این معناست که بخت به جای آن که به پیمانی که در نگهداری سر من بسته وفا کند، در امانت خیانت می‌کند و سر من بر باد خواهد رفت.

کلمه مثال ۵۱: معنی کدام بیت متفاوت است؟

- (۱) سر طلبی تیغ زبانی مکن
روز نهای، راز فشانی مکن
(۲) آنچه ببینند غیوران به شب
باز نگویند به روز، ای عجب
(۳) درون دلت شهر بند است راز
نگر تا نبیند در شهر باز
(۴) هر لحظه راز دل جهدم بر سر زبان
دل می‌تپد که عمر بشد، وارهان، بگوی

- پاسخ: گزینه «۴» به جز گزینه (۴) که بر گفتن راز تأکید می‌کند، سایر گزینه‌ها بر کتمان راز تأکید دارند.

که مثال ۵۲: مفهوم «اکثر ما یسلب الایمان عند النزاع» با کدام بیت سازگاری دارد؟

۱) با تو دنیا طلب دین گذار	بائسنگ برآورده رقیبان بار
۲) غارتیانی که ره دل زنند	راه بیه نزدیکی منزل زنند
۳) پای در این صومعه نهادنی است	چون بنهی و استده دادنی است
۴) شرع تو را خواند سماعش بکن	طبع تو را نیست وداعش بکن

پاسخ: گزینه «۲» ترجمه عبارت عربی این است: بیشترین چیزی که در هنگام مرگ از بین می‌رود، ایمان است و مفهوم گزینه (۲) نیز آن است که غارتیان در نزدیکی منزل راهزنی دل می‌کنند. «عند النزاع» با «نزدیکی منزل» و «هایسلب» با «غارتیان» تناسب دارند.

که مثال ۵۳: مفهوم بیت در کدام گزینه آمده است؟

۱) بی‌وفایی دنیا	۲) بی‌ارزشی دنیا	۳) عاریتی بودن دنیا	۴) طمع‌ورزی دنیا

پاسخ: گزینه «۳» این مفهوم از مصراع دوم استنباط می‌شود؛ زیرا «واستده» اموال و تمتعات دنیایی هستند و این که باید آن‌ها را پس داد، نشان از عاریتی بودن دنیا دارد.

که مثال ۵۴: مصرع اول بیت زیر به چه معنی است؟

۱) خلیفه اندکی احساس گرما کرد.	۲) مزاج خلیفه به گرمی گرایید.	۳) خلیفه اندکی خشمگین شد.	۴) خلیفه اندکی شادمان شد.

پاسخ: گزینه «۳» گرم شدن طبع کنایه از صفاوی و خشمگین شدن است.

که مثال ۵۵: مفهوم بیت زیر به کدام گزینه نزدیک‌تر است؟

۱) خورشید صبح هم‌چون قیامت بالا آمد و کاروان حرکت کرد.	صبح شباهنگ قیامت دمید
۲) قیامت در آستانه وقوع است و عمر به پایان خویش نزدیک شد.	شد علم صبح روان ناپدید
۳) صبح با آهنگ شب دمید و کاروان از نظر دور شد.	۴) قیامت بر پا شد و صبح روشن به تیرگی گرایید.

پاسخ: گزینه «۲» در گزینه ۴، مصراع دوم صبح روان را صبح معنی کرده که اشتباه است. در گزینه ۳ اشاره‌ای به «قیامت» که در بیت سؤال هم موجود است، نشده است و در گزینه ۱ نیز «هم‌چون قیامت» اشتباه است.

که مثال ۵۶: معنی کدام بیت متفاوت است؟

۱) کار هنرمند به جان آورند	تا هنرش را به زیان آورند
۲) حقه برآوازه به یک در بود	گنگ شود چون شکمش پر بود
۳) خنجره نیمه برآرد خروش	لیک چو پر گردد، گردد خموش
۴) گر پری از دانش خاموش باش	ترک زبان گوی و همه گوش باش

پاسخ: گزینه «۱» سایر گزینه‌ها به این مفهوم اشاره دارند که هر چیز، آنگاه که پر و کامل باشد، خاموشی پیشه می‌کند و این نشانه دانش یا دارندگی اوست، اما مفهوم گزینه ۱ آن است که در حق انسان هنرمند جفا می‌شود.

آزمون فصل هفتم

که ۱- منظور از «سره» در بیت زیر چیست؟

این سره نقدی است به شیطان مده

پاره فغفور به سگبان مده

(۴) دین

(۳) دل

(۲) شعر

(۱) زر تمام عیار

که ۲- معنی کدام یک از لغات مخزن الاسرار به درستی ذکر نشده است؟

(۴) تعرف‌گری: شناساندن

(۳) نطع: میخانه

(۲) نوان: نوحاستگان

(۱) یاسج: تیر پیکاندار

که ۳- کدام گزینه به مفهوم بیت نزدیک‌تر است؟

عیب مبین تا هنر آری به دست

در همه چیز هنر و عیب هست

دیده سپید است در او کن نگاه

(۱) زاغ که او را همه تن شد سیاه

صورت خود بین درو عیب‌ساز

(۲) دیده ز عیب دگران کن فراز

عیب کسان را شده آینه پیش

(۳) چشم فرو بسته‌ای از عیب خویش

در قفس روز توان دید زاغ

(۴) می نتوان یافت به شب در چراغ

که ۴- نوع اضافه‌های بیت زیر چیست؟

با شبه شب گهر روز هست

در دل خوش ناله دلسوز هست

(۴) تشبیهی

(۳) بیانی

(۲) استعاری

(۱) اقترانی

که ۵- در بیت زیر چه آرایه‌ای وجود ندارد؟

بس که بر این خنده ببايد گریست

بی‌طرب این خنده چون شمع چیست؟

(۴) اوج

(۳) تشطیر

(۲) تجاهل العارف

(۱) مشاکله

که ۶- در بیت زیر، «مگر» چه معنایی دارد؟

کأفت ماهی درم ماهی است

مرغ شمر را مگر آگاهی است

(۴) حروف تبیین و توضیح

(۳) ادات استثناء

(۲) قید تأکید

(۱) ضمیر پرسشی

که ۷-

خردم از آن خرده که بر من نشست

رکنی تو رکن دلم را شکست

(۴) شادمانم

(۳) خشمگینم

(۲) ناراحت هستم

(۱) خوار و حقیرم

منظور از «خردم» در این بیت چیست؟

گفت ترا خوش که مرا ناخوش است

باز به بط گفت که صحرا خوش است

(۴) دو

(۳) پنج

(۲) چهار

(۱) سه

که ۸- بیت زیر چند جمله دارد؟

راحت و محنت به گذشتن درند

انجم و افلاک به گشتن درند

(۴) فراموش کردن گذشته‌ها

(۳) زمان گذشته

(۲) در حال گذشتن

(۱) بخشش

که ۹- منظور از گذشتن در مصراع دوم بیت زیر چیست؟

تا نخوری دره ابلیس‌وار

محتسب صنع مشو زینهار

(۴) نهی از منکر

(۳) امر به معروف

(۲) چون و چرا در آفرینش

(۱) اجرای احکام دین

که ۱۰- در بیت زیر محتسب شدن چه معنایی دارد؟

فصل هشتم

«منطق الطیر عطار»

تست‌های تألیفی فصل هشتم

کله مثال ۱: مصراع دوم این بیت به چه معناست؟

«عرش را بر آب بنیاد او نهاد

خاکیان را عمر بر باد او نهاد»

(۱) خداوند جان آدم را وابسته به نفس کشیدن قرار داد.

(۲) خداوند حیات آدمی را بر امری بی ثبات و ناپایدار استوار ساخت.

(۳) خداوند نفس کشیدن را ضامن حیات آدمیان قرار داد.

(۴) گزینه ۲ و ۳

پاسخ: گزینه «۴» مصراع اول اشاره دارد به آیهی «وکان عرشه علی الماء» - مصراع دوم نیز به دو صورت معنا می‌شود همان‌طور که در گزینه ۲ و ۳ آمده است.

کله مثال ۲: مصراع دوم این بیت به چه معنی است؟

کوه را هم تیغ داد و هم کمر

تا به سرهنگی او افراخت سر

(۱) کوه سربلند شده است.

(۲) کوه سرهنگ شده است.

(۳) کوه به مقام سرهنگی رسیده و سربلند شده است.

(۴) کوه مغرور و استوار شده است.

پاسخ: گزینه «۳» کوه به اعتبار داشتن کمر (دامنه‌ی کوه) و تیغ (قله‌ی کوه) که از ابزار و لوازم سپاهیان است به مقام سرهنگی رسیده و سربلند شده است.

کله مثال ۳: «سلونی» در این بیت به چه معناست؟

در بیان رهنمونی آمده

صاحب اسرار سألونی آمده

(۱) از من سؤال کنید

(۲) منظور حضرت علی (ع)

(۳) برگرفته از حدیث «سلونی قبل أن تُفقدونی»

(۴) اشاره به این‌که سخنان پیامبر اکرم (ص) هدایت‌گر بشر است.

پاسخ: گزینه «۳» معنی حدیث: از من پرسید پیش از آن‌که مرا از دست بدهید. از گفته‌های امام علی (ع) - بیت به این نکته اشاره دارد که سخنان امام علی (ع) هدایت‌گر بشر است و انسان‌ها باید راه راست را در سخنان ایشان جستجو کنند.

کله مثال ۴: منظور از «بر پهلو گشتن» و «تاج‌الرجال» در این بیت چیست؟ «رابعه در راه کعبه هفت سال / گشت بر پهلو زهی تاج‌الرجال»

(۱) طی کردن راه، رابعه

(۲) حرکت در کمال ناتوانی، رابعه

(۳) حرکت در کمال توانایی، سرور مردان

(۴) به پهلو حرکت کردن، سرور مردان

پاسخ: گزینه «۲» «بر پهلو گشتن» کنایه از حرکت کردن در کمال ناتوانی است؛ یعنی، فردی که دیگر نمی‌تواند بر روی پاهایش بایستد لذا به پهلو حرکت می‌کند / تاج‌الرجال: منظور رابعه است که در سپردن سلوک بر مردان راه حق برتری داشت.

کله مثال ۵: مصراع دوم این بیت کنایه از چیست؟

«هر که جان خویش را آگاه کرد

ریش خود دستار خوان راه کرد»

(۱) کمال ذلت و خاک‌ساری کردن

(۲) نهایت ذلت و خاکساری را پذیرفتن

(۳) تسلیم مطلق شدن

(۴) فروتنی کردن

پاسخ: گزینه «۲» ریش خود دستار خوان کردن: به معنی ذلت و خاکساری پذیرفتن است نه خاکساری کردن.

کج مثال ۶: مفهوم این بیت بر چه چیزی استوار است؟

«لیک عشقی کان ز سوی تو بود

دان که آن درخورد روی تو بود»

(۱) مورد عنایت و عشق حق قرار گرفتن

(۲) بنده خود به حضرت حق ابراز عشق کند.

(۳) عشق به حق داشتن

(۴) عشق الهی به روی بنده برمی‌گردد.

✓ پاسخ: گزینه «۱» شاعر می‌گوید: اگر بنده مورد عنایت و عشق خداوند قرار گیرد ارزشمند است، اما اگر بنده خود به حضرت حق ابراز عشق کند مقبول نیست و این عشق به روی خود او بازمی‌گردد.

کج مثال ۷: مفهوم این بیت بر چه چیزی تأکید دارد؟

مرد عاشق باد پیماید به روز

شب همه مهتاب پیماید زسوز

(۱) بر عشق اصرار ورزیدن

(۲) دست از عشق نکشیدن

(۳) کار عبث و بیهوده کردن

(۴) بیهوده بر عشق اصرار ورزیدن

✓ پاسخ: گزینه «۳» «بادپیمودن» و «مهتاب پیمودن» هر دو کنایه از کار عبث و بیهوده انجام دادن است.

آزمون فصل هشتم

کله ۱- «چشمارو» در این بیت به چه معناست؟

«باش چشماروی او امروز نو»

بعد از این فردا سپندش سوز تو»

(۱) سفال

(۳) حر چشم زخم

(۲) کوزه‌ای سفالین که برای جلوگیری از چشم زخم به زمین می‌افکندند.

(۴) چشم و ابرو

کله ۲- «روی در دیوار» و «پشت دست خاییدن» کنایه از چیست؟

«هست کاری پشت و رو نه سر نه پای»

روی در دیوار و پشت دست خای»

(۱) عجز و درماندگی، تأسف و تأثر داشتن

(۳) خجالت کشیدن، پشیمان شدن

(۲) تأسف و تأثر داشتن، عجز و درماندگی

(۴) شرم و حیا کردن، حسرت خوردن

کله ۳- «کشتی بر خشک راندن» در این بیت کنایه از چیست؟

«یا اله العالمین درمانده‌ام»

غرق خون بر خشک کشتی رانده‌ام»

(۱) محال را ممکن کردن

(۳) بیهوده خود را به دردسر انداختن

(۲) عمل بیهوده و محال کردن

(۴) خود را گرفتار کردن

کله ۴- «او» در این بیت اشاره به چه کسی است؟

«هر دو عالم بسته‌ی فتراک او»

عرش و کرسی قبله کرده خاک او»

(۱) حضرت محمد (ص)

(۲) اشاره به خلقت آدم (ع)

(۴) انسان

(۳) حضرت حق

کله ۵- «ذوالقبلتین»، «ظل بی ظلی» و «خافقین» در این بیت به چه معانی هستند؟

«بوده او عز و شرف ذوالقبلتین»

ظل بی ظلی او در خافقین»

(۱) دو قبله، سایه ابر، شرق و غرب

(۲) بیت‌المقدس و کعبه، سایه ابر بر سر حضرت محمد (ص)، شرق و غرب جهان

(۳) بیت‌المقدس و کعبه، سایه انداختن ابر بر سر حضرت محمد (ص) و سایه نداشتن ایشان بر زمین، شرق و غرب جهان

(۴) مکه و مدینه، سایه‌ی ابر، شرق و غرب

کله ۶- «حلقه بر سندان زدن» کنایه از چیست؟

«قهقهه در شیوه‌ی این راه زن»

حلقه بر سندان دارالله زن»

(۱) کوبیدن حلقه‌ی در

(۲) کنایه از طلب و خواهش کردن

(۴) قفل کردن در خانه

(۳) به خانه کسی رو آوردن

کله ۷- «جگر خوردن» کنایه از چیست؟

«اهل جنت چون نباشند اهل راز»

زان جگر خوردن ز سر گیرند باز»

(۱) رنج بردن و مصیبت کشیدن

(۲) دچار گرفتاری شدن

(۴) کار محال کردن

(۳) به دردسر افتادن

کله ۸- «بر طاق افکندن» در این بیت کنایه از چیست؟

«چون نظر بر روی عشاق اوفکنند»

جان به دست غمزه بر طاق اوفکنند»

(۱) فراموش کردن و به غفلت سپردن

(۳) حرمت داشتن

(۲) به کنار گذاشتن

(۴) چیزی را بزرگ داشتن و شمردن

کله ۹- منظور از «حریف آب دندان» در این بیت چیست؟

«چون حریفی آب دندان دید شیخ»

لعل او در حقه خندان دید شیخ»

(۱) حریف نآزموده و بی تجربه

(۲) حریف باده‌گسار

(۴) همنشین نادان

(۳) همنشین بی تجربه

کله ۱۰- «کار بر مزید بودن» به چه معناست؟

«بعد از آن اصحاب را گفت آن مرید»

گر شما را کار بودی بر مزید»

(۱) در مسیر تعالی بودن

(۲) زیاده‌خواهی

(۴) رونق داشتن و کسب و کار حرفه

(۳) حریص بودن

پاسخنامه آزمون‌ها

فصل اول: فردوسی و شاهنامه

۱- گزینه «۲»	۲- گزینه «۳»	۳- گزینه «۴»	۴- گزینه «۱»	۵- گزینه «۱»
۶- گزینه «۴»	۷- گزینه «۲»	۸- گزینه «۳»	۹- گزینه «۴»	۱۰- گزینه «۱»
۱۱- گزینه «۳»	۱۲- گزینه «۲»	۱۳- گزینه «۱»	۱۴- گزینه «۴»	۱۵- گزینه «۳»
۱۶- گزینه «۱»	۱۷- گزینه «۱»	۱۸- گزینه «۲»	۱۹- گزینه «۳»	۲۰- گزینه «۱»

فصل دوم: فرخی سیستانی

۱- گزینه «۳»	۲- گزینه «۲»	۳- گزینه «۴»	۴- گزینه «۱»	۵- گزینه «۱»
۶- گزینه «۲»	۷- گزینه «۴»	۸- گزینه «۳»	۹- گزینه «۳»	۱۰- گزینه «۲»

فصل سوم: منوچهری

۱- گزینه «۳»	۲- گزینه «۴»	۳- گزینه «۲»	۴- گزینه «۲»	۵- گزینه «۱»
۶- گزینه «۲»	۷- گزینه «۳»	۸- گزینه «۳»	۹- گزینه «۲»	۱۰- گزینه «۳»
۱۱- گزینه «۱»	۱۲- گزینه «۲»	۱۳- گزینه «۳»	۱۴- گزینه «۱»	۱۵- گزینه «۲»

فصل چهارم: ناصر خسرو

۱- گزینه «۴»	۲- گزینه «۱»	۳- گزینه «۲»	۴- گزینه «۲»	۵- گزینه «۱»
۶- گزینه «۳»	۷- گزینه «۴»	۸- گزینه «۳و۱»	۹- گزینه «۴»	۱۰- گزینه «۴»

فصل پنجم: سنایی

۱- گزینه «۴»	۲- گزینه «۱»	۳- گزینه «۱»	۴- گزینه «۱»	۵- گزینه «۱»
۶- گزینه «۲»	۷- گزینه «۴»	۸- گزینه «۱»	۹- گزینه «۱»	۱۰- گزینه «۱»

فصل ششم: خاقانی

۱- گزینه «۲»	۲- گزینه «۲»	۳- گزینه «۳»	۴- گزینه «۱»	۵- گزینه «۴»
۶- گزینه «۴»	۷- گزینه «۳»	۸- گزینه «۲»	۹- گزینه «۲»	۱۰- گزینه «۳»
۱۱- گزینه «۱»	۱۲- گزینه «۲»	۱۳- گزینه «۳»	۱۴- گزینه «۱»	۱۵- گزینه «۴»
۱۶- گزینه «۳»	۱۷- گزینه «۱»	۱۸- گزینه «۲»	۱۹- گزینه «۴»	۲۰- گزینه «۱»

فصل هفتم: نظامی

۱- گزینه «۳»	۲- گزینه «۳»	۳- گزینه «۱»	۴- گزینه «۴»	۵- گزینه «۴»
۶- گزینه «۲»	۷- گزینه «۲»	۸- گزینه «۳»	۹- گزینه «۲»	۱۰- گزینه «۲»

فصل هشتم: منطق الطیر عطار

۱- گزینه «۲»	۲- گزینه «۱»	۳- گزینه «۲»	۴- گزینه «۱»	۵- گزینه «۳»
۶- گزینه «۲»	۷- گزینه «۱»	۸- گزینه «۱»	۹- گزینه «۱»	۱۰- گزینه «۱»